

Наше Слowo

PIK LXVI № 17 (3324) WARSZAWA, 25 KWIEŃCIA 2021 ROKU
ЦІНА – зл. 4,30 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

▲ Відкриття кільця Тернополя у 2017 році. Фото з офіційного вебсайту міста Ельблонга (elblag.eu)

У Ельблонзі (теж) проти Тернополя

Група жителів Ельблонга вимагає зміни назви транспортного кільця Тернопіль на кільце Жертв Волині. Вони подали до мера міста та міської ради петицію у цій справі. В ній просять також розірвати партнерську угоду, яка була укладена з Тернополем майже тридцять років тому.

У петиції, яка потрапила 7 квітня до міської адміністрації Ельблонга, йдеться про те, що мер Тернополя Сергій Надал на початку березня подав заявку на назву міського стадіону в своєму місті іменем військового «злочинця та вбивці поляків, команданта злочинної УПА Романа Шухевича».

«Вже раніше влада Тернополя приймала курйозні, суперечливі рішення щодо назв вулиць та встановлення пам'ятників на честь і задля прославлення найбільших вбивць в історії людства. Такі кроки тернопільської влади, безсумнівно, свідчать про продовження ідей людей, чий злочини забрали життя сотень тисяч поляків, а рівень (їхнього – ред.) збочення перевищив усі можливі межі. Тому ми звертаємось до президента міста Ельблонга та депутатів із проханням змінити назву кільця Тернопіль на – Жертв Волині», – зазначено у документі, який підписало більше двох сотень осіб. Серед них – нащадки виселенців з Волині.

У березні лист до влади Тернополя, в якому висловлюється «глибоке занепокоєння», надіслали мер Ельблонга та голова міської ради.

«Рішення влади Тернополя є далеко від принципів, які були базовими в наших 29-річних партнерських відносинах. Це викликає болісний дискомфорт у стосунках, а також стає обтяжливим для жителів Ельблонга з українським походженням, які позитивно вписуються в нашу багатокультурність», – читаємо у зверненні з 11 березня.

Степан Дембіцький, голова Ельблонзького відділу Об'єднання українців у Польщі, говорить, що «завірюха» навколо назви кільця жодним чином не впливає на ставлення жителів міста до представників української меншини і українців з України, які нещодавно переїхали до Ельблонга.

– Такі «заколоті» в нас вже були. І, мабуть, будуть чергові, – вважає діяч Об'єднання. Він пригадує про рішення депутатів міської ради за 28 червня 2018 року про найменування кільця на перехресті вулиць Незалежності та Легіонів іменем Захисників Бірчі. Таку ідею запропонувала тоді громадська ініціатива «З вшанування пам'яті жертв геноциду від рук ОУН, УПА та СС „Галичина”», що складалася із мешканців міста. Їхнім представником на засіданні міської ради, під час якого було прийнято рішення, був блогер Яцек Бокі (він є теж є ініціатором петиції у справі кільця Тернопіль). Тоді звинувачувалося українську меншину, що вона тисне на вармінсько-мазурського воеводу з проханням накласти вето на рішення міської ради.

– Зараз – інша ситуація. Вважаю, що тепер більше винною у тому, що відбувається у польсько-українських відносинах, є українська сторона. Може, таке рішення про назву стадіо-

ну є політично корисним для мера Тернополя, оскільки зростає його популярність серед виборців. Проте можна було передбачити, що інші країни на це відреагують. Особливо такий сусід України, як Польща, – зазначає Степан Дембіцький.

Нагадаємо, що назву кільця Тернопіль, яке знаходиться на перетині вулиць Конопницької та Незалежності, було надано постановою міської ради Ельблонга від 7 вересня 2017 року. У його офіційному відкритті у жовтні чотири роки тому взяли участь представники української громади. Це одне з п'яти кілець в Ельблонзі, яке називається іменем міста-партнера.

Зараз питанням назви мають зайнятися депутати міської ради. Поки що вони не вирішили припинити партнерську співпрацю з Тернополем. Раніше до Тернополя надсилали звернення представники місцевого самоврядування міста Хожів (Сілезьке воєводство). Місто Замостя припинило партнерські відносини з Тернополем, відмовившись від реалізації спільного проєкту. Теж Ниса (Опольське воєводство) погрожує розірвати такі відносини. Радом, що у Мазовецькому воєводстві, видалив зі свого вебсайту інформацію про те, що його містом-партнером є український Тернопіль.

– Не відомо, чи це не є якась російська провокація з метою посіяти ворожнечу між сусідами, – додає Дембіцький. – В Ельблонзі є особи, які «розбурхують цю ситуацію». Пишуть листи до інших польських міст, чийм партнером є Тернопіль, щоб припинили з українцями співпрацю. Це скоординована робота по всій Польщі. Мені здається, що це – провокація з обох

сторін. З українського боку, якщо це не провокація, то тільки свідчить про нерозуміння деяких важливих справ, – підкреслює діяч ОУП.

Слід зазначити, що з відкритим листом щодо призупинення дії угоди про партнерство з Тернополем до президента Ельблонга звернулись представники Національного руху з цього міста. Члени цієї польської політичної партії зачитали його під час пресконференції, організованої перед міською адміністрацією. У ході зустрічі з медіа згадали й про конфлікт між Києвом та Кремлем. Представники Національного руху стверджують, що Польща може підтримати Україну лише військовими порадами й, можливо, навчанням, але «на розумних принципах».

У середині квітня мер Тернополя відповів на лист від влади Ельблонга. На думку Сергія Надала, припинення партнерської співпраці не є корисним для дружніх відносин між країнами та містами.

«Неоднозначна і складна історія та історичні постаті – вони, я вважаю, повинні бути предметом особливої уваги кожного народу», – зазначив мер Тернополя, який хоче запропонувати послу Польщі в Україні скликати конференцію істориків обох країн, щоб «спростувати комуністичні міфи, які використовуються з недружньою метою».

«Я сподіваюся, що ваша мудрість не дозволить політикам руйнувати побудоване і дозволить надалі зміцнювати наші відносини», – написав Сергій Надал своєму ельблонзькому колезі. ■

Павло ЛОЗА

Фальстарт у перші тижні перепису населення

ІГОР ІСАЄВ,
журналіст

У перші дні Національного перепису населення я вирішив виконати свій обов'язок — і «переписався». На відміну від попереднього перепису 2011 року, коли інтерв'ю проводилося приблизно з однією п'ятою населення Польщі (інші брали участь у переписі за власним бажанням), тепер ми зобов'язані це зробити. Відмова карається штрафом. От тільки Головне статистичне управління (ГСУ) чітко не окреслило — ким власне є ці «всі».

Обов'язково взяти участь у переписі мають усі мешканці країни станом на 31 березня 2021 року (як вказує ГСУ — на 24:00 годину, котрої в природі не існує), тобто громадяни Польщі разом з мігрантами. І постає перше, найголовніше запитання: які саме категорії іммігрантів?

У матеріалах ГСУ знаходимо: «переписатися» мають «громадяни Польщі, які проживають у Польщі, та іноземці, які постійно чи тимчасово перебувають у Польщі 31 березня 2021 року. При цьому не має значення, чи ці особи зареєстровані за місцем проживання в Польщі». Мігранти, котрі тимчасово перебувають на території Польщі, — це ті, що мають карту тимчасового перебування, чи ті, хто знаходиться тут понад 90 днів? Закон про іноземців не знає такої категорії як «robót tymczasowy», а в інформаційних матеріалах ГСУ це не пояснено. Спеціалістка з питань міграції Ксенія Наранович говорить «НС», що поняття «тимчасового перебування» можна розглядати в категорії демографічних досліджень, а не закону, — і воно зазвичай означає перебування понад три місяці. Проте ключове слово — «зазвичай». За великим рахунком подорож людини з України до Німеччини через Польщу 31 березня теж можна оцінити як тимчасове перебування.

Якщо держава вимагає обов'язкової участі в переписі та погрожує за це штрафами і водночас не встановлює конкретно, кого стосується перепис, то це — як мінімум несерйозно.

Хто повідомить?

Чергове питання: якщо записатися під час перепису мають також іммігранти — то чи всі вони усвідомлюють, що участь у переписі є обов'язковою? Поки що реклама перепису є на сайтах державних інституцій і органів самоврядування лише польською мовою. Наскільки мені відомо, в жодному з іммігрантських медіа, чи теж у «НС» (яке теж читають іммігранти) ГСУ не замовило реклами. Навіть якщо іммігрант побачить банер про перепис польською мовою, то навряд чи зрозуміє, що його зміст стосується і його, а не тільки польських громадян.

В той же час одне з польських видань 1 квітня опублікувало розслідування про те, що 2 мільйони злотих на рекламну кампанію отримала фірма, котра має дуже обмежений досвід у подібних діях, проте пов'язана з людьми правлячої партії «Право і справедливість».

З одного боку держава наклала обов'язок виконання певної дії на велику і малоінтегровану в польський інформаційний порядок денний групу людей (іммігранти, особливо «тимчасові»), проте з другого — нічого не зробила, щоб донести до них цю інформацію. Водночас саме ця група є найбільшою демографічною зміною в Польщі від моменту проведення попереднього перепису. Держава, здається, це усвідомила (у переписі з'явився окремий «мігрантський» перелік питань), проте чи вона зацікавлена в тому, щоб ця група взяла участь у переписі? Складається враження, що ні. Причиною може бути несвідомий брак професійності або цілком свідоме настановлення на те, щоб показати нижчі цифри. Результати перепису можуть використовувати для натиску на уряд з метою змінити політику, у тому числі в царині імміграції.

Проблеми зі спілкуванням

Взагалі перші тижні перепису показали, що в ГСУ серйозні комунікаційні проблеми. Передусім — але це вже проблема етики і культури — ГСУ воліє спілкуватися з мешканцями наказово-виховним способом: «перепишіться», «обов'язково», «оштрафуємо».

У випадку з українцями і українками проблема стає ще виразнішою. «НС» уже писало, що головний банер перепису українською мовою містить низку разючих помилок («візьміть участь в перепису по інтернету») — але так само можна сказати про всю систему. Якщо хтось вирішить «переписатися», використовуючи українську версію, то його

чекають жакливі лексичні, синтаксичні і стилістичні покручі, що ставлять весь текст на межу зрозуміння. Так, на першій сторінці система вітає користувача: «Самоперечисленіє (ШО???? — І.І.) можливо протягом 14 днів з моменту першого входу. Всі особи, внесені в форму і правильно перераховані, звільнені від обов'язку брати участь у переписі». Навіть робот-перекладач в інтернеті видає зрозуміліші тексти. До того ж, система розмовляє з користувачем мало приязними зворотами (також польською) — у них повно канцеляризмів та урядових зворотів, котрі можна було б легко перефразувати «людською» мовою. Як-от згадуваний уже «samospis»: його українські читачі бачать як «самоперечисленіє», а в «кращій» версії «самообчислення» викликає радше незрозумілі асоціації. Згідно зі словником, «обчислення» — це «цифрові розрахунки» (пол. «obliczenia») — а тому читач може подумати, що йдеться про якусь бухгалтерську дію, яка його не стосується. Для українських користувачів значно краще було б передати «samospis» як «самостійна участь у переписі через інтернет».

До того ж, у системі (також в англійській і російській версії) частина повідомлень залишилася польською мовою. До перепису додаються роз'яснювальні матеріали іншими мовами у різному об'ємі (так, летючок найбільше... чеською) — водночас вони перекладені, а не адаптовані до конкретної групи населення. Який сенс в українськомовному матеріалі пояснювати те, як мають переписуватися польські працівники з Німеччини? — Краще було б зрозуміліше описати ситуації безпосередньо з іммігрантського життя українських громадян.

Національність, мова, релігія: далі дуже «шттивно»

Важливі та спільні для української меншини і мігрантів питання перепису — про національність, мову домашнього спілкування та віровизнання. Щодо національності — цього разу, як і десять років тому, можна вказати подвійну ідентичність. Якщо для більшості населення Польщі цього достатньо, то все частіше в нашому глобалізованому світі з'являються люди, котрі мають більше ідентичностей. Так, активіст єврейської громади з Сілезького воєводства Славек Пастушка зізнається, що відчуває зв'язок з польською, єврейською і сілезькою ідентичністю — причому це зв'язок сильний і такий, що підтримується щоденно. Проте в переписі від

якоїсь з ідентичностей йому доведеться відмовитися. Польське суспільство дуже динамічно змінюється, але уявлення влади щодо власних громадян залишається жорстким, родом зі свідомості ідеологів національних держав XIX століття — складається враження, що завдяки перепису чиновники не вичають зміни у власному суспільстві, тільки нав'язують йому власну міфологію на тему цього суспільства.

Але гаразд. Не всі походять із змішаних сімей, як Славек — і тут чергове питання: мова — увага! — не рідна, а домашнього спілкування. Їх можна вказати максимум дві. Коли я ще жив в Україні, у мене вдома говорили трьома мовами — а до бабці треба було говорити діалектом. Коли я приїхав до Польщі, польська стала також мовою домашнього вжитку. Для національних меншин, етнічних груп чи іммігрантів вибір максимум двох мов — повна нісенітниця. Найімовірніше, користувачі обиратимуть «престижні» літературні мови, а забуватимуть про діалекти: хоча особи старшого покоління найчастіше послуговуватимуться діалектом — та й загалом у переписі вживається поняття лише мови, а не говірок.

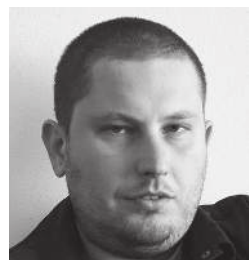
Саме такими методами уніфікації, маю враження, ми отримали у спадок від комуністичної влади уявлення про «моноетнічну» Польщу.

Безпека даних

І останнє, проте істотне: перепис є конференційним — не плутати з анонімним. Під час перепису ми подаємо всі наші персональні дані, а відтак відповідаємо на питання. Частина цих питань — дуже особиста, про котру багато хто воліє відкрито не розповсюджуватись: для когось це релігія чи національність, для когось стан здоров'я, для когось джерело доходу, а ще для когось неформальні партнерські стосунки. ГСУ запевняє, що ці дані — попри те, що ми їх подаємо під своїм ім'ям і прізвищем, — будуть охоронятися. Управління запевняє, що дані будуть анонімізуватися системою. Проте видання, що займається безпекою в інтернеті, Niebezpiecznik.pl, звертає увагу на кілька помилок у самій системі, що може загрожувати витоком даних і прямо закликає своїх читачів не відповідати на запитання чи обманювати у відповідях. Інша річ уже не стосується роботи системи, а нашої довіри до державних органів: чи хочемо ми надавати польським урядовим структурам наші «дуже чутливі» дані? Я знаю людей у Польщі, котрі досі бояться зізнаватися, що їхня мама була українкою чи єврейкою.

І навряд чи вони вкажуть це під своїм номером PESEL. ■

Москва, праві радикали і пропаганда

ГРИГОРІЙ
СПОДАРИК,
журналіст

У Польщі активно працює російська дезінформація, яку можна відслідкувати в усіх «гарячих» темах. Вона постійно «б'є» в Україну та польсько-українські відносини. Дану проблему в період від серпня 2020-го до лютого 2021-го досліджували аналітики в рамках міжнародної програми «Рух спостерігачів Кремля».

«Русофоби» не беруть Спутник V

У звіті експерти підкреслюють, що пропаганда служить зовнішній політиці

Росії. Основні напрямки такої дезінформації — пандемія та вакцини, страйк жінок, міжнародні відносини, історична тематика та енергетика. Для прикладу — московські пропагандисти називали упередженням до всього, що російське, сумніви щодо вакцини Спутник V... А насправді її випустили ще до завершення лабораторних тестувань. Дослідження цієї вакцини також не відповідали міжнародним рекомендаціям Всесвітньої організації охорони здоров'я. У прокремлівській інформації просувалась також теорія про те, що відмова України від російської вакцини була запланованою операцією з метою вбивства українського населення. Москва постійно використовує також внутрішні політичні події. В російському інформаційному просторі переконували, що протест жінок у Польщі був організований і фінансований за кошти Європейсько-

го Союзу. Мотивацією Брюсселю мало бути невдоволення з проамериканської політики польського уряду.

Польща — Україна — Білорусь

Подем особливої активності є міжнародні відносини. Аналітики підкреслюють, що в досліджуваному періоді трохи зменшилась дезінформація щодо польсько-українських взаємин, яка домінувала від 2014 року. Натомість для Кремля тепер важливішими стали демократичні протести в Білорусі. Але й тут знайшлося місце для українського контексту. Подбали про це білоруські медіа. Вони говорили, що ситуація в Білорусі дестабілізує... «200 фахівців із спецпідрозділу польської армії з психологічної діяльності». Цей підрозділ в минулому звинувачували у «перестрілці на українському Майдані». Інші медіа говорили про те, що в Білорусі перебуває близько 200 екстремістів, які пройшли навчання в Україні. Їм нібито доручили здійснити державний переворот. При

цьому, звичайно, інформувалось про співпрацю українських бойовиків та польських спецслужб. Російська пропаганда дуже активно працює в Україні, використовуючи інтернет-портали. В них будується образ, що Польща — це ворог, який постійно зазіхає на територію свого сусіда. Готовність поляків відібрати Львів — це стійкий елемент російської пропаганди. Для загострення відносин постійно використовують й історичні теми, особливо події на Волині. Згідно інформації, а точніше дезінформації, Польща також прагне до знищення української економіки, зокрема відкриваючи свій кордон для мігрантів. Українців пропагандисти переконують також, що польська критика російської агресії в Україні не співпадає з позицією інших держав Європейського Союзу. Разом з тим російська пропаганда в Україні серед головних цілей має прагнення показати Україну як неважливу державу, що потопає у суспільно-економічній кризі та корупції.

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Ти — випускник білобірського ліцею?

Фото з фейсбук-сторінки школи

Дирекція та вчителі українського Ліцею ім. Тараса Шевченка у Білому Борі з нагоди 30-ліття школи підготували несподіванку для випускників закладу.

«Упередень Шевченківського свята (у Білому Борі воно відзначається у травні, — *ред.*) презентуємо вам монографію школи, яка є спогадом вашого шкільного життя»,

— повідомляють автори видання. В ньому у формі фоторепортажу показана тридцятилітня історія ліцею.

Усім охочим придбати книжку потрібно вказати свою адресу і переслати кошти за поштової послуги. При нагоді можна також підтримати Батьківську раду пожертвою на банківський рахунок:

08 9317 1025 1300 5180 2000 0010

Rada Rodziców przy I LO

ul. Dworcowa 25

78-425 Biały Bór

Автори видання сподіваються, що монографія викличе зацікавлення випускників ліцею. Детальніша інформація — в секретаріаті школи (телефон — 94 3670162) та на фейсбук-сторінці школи (Szkoła im. T. Szewczeni w Białym Borze — Школа ім. Т. Шевченка у Білому Борі).

Що у квітневому випуску «Теленовин»?

Новий випуск «Теленовин» вийде в ефір 24 квітня (о 13:10) на каналі TVP3. У передачі побачите інтерв'ю з головою Об'єднання українців у Польщі Мирославом Скіркою. Нового керівника організації автори програми запитують про пріоритети його головування та напрямки розвитку Об'єднання на наступні роки.

ОУП функціонує нині поряд з іншими українськими організаціями. Це є перевагою, але тільки тоді, коли замість конкуренції можливою є співпраця та взаємна підтримка. Саме задля створення платформи для різних українських ініціатив повстала Коаліція меншинних та мігрантських організацій. Про цей проєкт журналісти «Теленовин» порозмовляють із Мирославою Керик, головою фонду «Наш вибір», котрий є співзасновником коаліції.

Буде теж сюжет про фермера Марека Зубеля, який вирішив врятувати від руїни та забуття греко-католицьку церкву у селі Грабівка. Він зібрав навколо цієї ідеї однодумців і оголосив збірку грошей на ремонт святині. «Теленовини» відвідують з камерою церкву та її друзів.

Ви побачите також сюжет про вихід п'ятого студійного альбому «Тобі» польсько-українського гурту «ДагаДана», оскільки за діяльністю гурту автори передачі слідкують від моменту його створення. У програмі ви дізнаєтесь про пісні, які увійшли до цієї платівки. Сам альбом, до речі, можна буде виграти у конкурсі «Теленовин».

З Любліна до Львова передали медичне обладнання

Управління Люблінського воєводства 15 квітня передало Львівській обласній інфекційній лікарні медичне устаткування для боротьби з Covid-19 вартістю 50 тисяч злотих. Про це повідомляє Радіо Люблін (radio.lublin.pl).

До купівлі устаткування долучилась також воєводська спеціалізована лікарня на Красницькій алеї в Любліні. Воно зможе допомогти у боротьбі з коронавірусом п'ятдесяти пацієнтам одночасно.

«Обладнання, яке ми сьогодні передали для українських партнерів, застосовується в Польщі в усіх лікарнях, — цитує директора воєводської лікарні Пйотра Матея радіо. — У зв'язку з цим потреба у ньому в нас є значно меншою, ніж, наприклад, у лікарні у Львові. Воєводська лікарня зараз має необхідний доступ до кисню. Відтак, Польща зробила таку закупівлю». Як розповів лікар, серед обладнання, яке передали до Львова, є елементи кисневих установок. Є також редуктори, розподільні щити та низка інших елементів.

«З досвіду, який ми отримали під час боротьби з пандемією в Польщі та світі, знаємо, що найважливішими ліками є надання кисню пацієнтові, який його потребує», — коментує Пйотр Матей.

За цю допомогу подякував Василь Павлюк, генеральний консул України в Любліні.

«Сьогодні вам нелегко, бо люди хворіють, але ви ділитесь з нами цим обладнанням, яке точно врятує не одне життя в Україні. Сьогодні нам трохи гірше, тому що війна з Росією все ще триває, і наші люди там також гинуть. Ми маємо рятувати як тих, хто перебуває на війні, так і тих, хто в лікарнях. Але Польща нас завжди підтримувала. Ви завжди були з нами у важкі часи і ви з нами зараз», — підкреслив український дипломат. Ще того самого дня медичне обладнання доставили до Львівської обласної інфекційної лікарні.

Шукають свідків депортації 1944-1946 років

Центр дослідження українсько-польсько-словацького пограниччя Українського католицького університету (Центр Пограниччя) шукає свідків примусових депортацій українців з території Польщі у 1944-1946 роках.

«Нам важливо зберегти пам'ять про ці події, зафіксувати її та розповісти про неї сучасникам», — наголошують на фейсбук-сторінці центру, який займається вивченням історії та культурних процесів.

Якщо ви знаєте людей, які стали жертвами депортацій 1944-1946 років та готові поділитися своїми спогадами, слід писати на електронну скриньку: lyaska@ucu.edu.ua або телефонувати: +380 0961268726.

Усі зібрані свідчення стануть частиною масштабної бази даних в межах проєкту «Жива історія». Більше інформації — на фейсбук-сторінці (Центр дослідження українсько-польсько-словацького пограниччя УКУ).

Триває Міжнародний фестиваль українського театру «Схід-Захід»

Фото з фейсбук-сторінки фестивалю

Незважаючи на епідемію та викликані нею складнощі, 18 квітня розпочався VIII Фестиваль українського театру «Схід-Захід». Він буде тривати до 26 квітня.

В цілях безпеки, а також для того, щоб люди з усього світу могли переглядати вистави, фестиваль проводиться в онлайн-форматі.

У цьогорічному фестивалі бере участь десять професійних та аматорських театрів з України, Польщі та Вірменії. Крім перегляду вистав, глядачі також можуть взяти участь онлайн в театральних майстер-класах, дискусіях та зустрічах з артистами. Гасло цьогорічного фестивалю — цитата з поезії Лесі Українки: «Фантазіє! Ти сило чарівна».

Серед учасників фестивалю є кілька українських театрів.

Глядачі можуть подивитися виступи Київського академічного театру «Золоті ворота», Хмельницького обласного академічного музично-драматичного театру імені Михайла Старицького, Львівського академічного театру естрадних мініатюр та Харківського театру ім. Шевченка «Березіль», Чернівецького народного театру «ТЕМП» та інших.

Міжнародний Фестиваль українського театру «Схід-Захід» — щорічна подія, організована Фондом масових видовищ та Центром молоді ім. Генрика Йордана. Фестиваль проходить з 2014 у Кракові. Директоркою події є Надія Мороз-Ольшанська.

Більше інформації та детальна програма цьогорічного свята українського театру у Кракові — на сайті wschod-zachod.com.pl

Лемківський музей претендує на звання туристичної перлини Підкарпаття 2021

Польське радіо у Ряшеві та Польське туристично-краєзнавче товариство в цьому місті запрошують взяти участь у конкурсі-опитуванні «Туристичні перлини Підкарпаття».

У такий спосіб автори конкурсу хочуть показати Підкарпаття як регіон надзвичайно багатий на рідкісну природу, а також насичений туристичними цікавинками та унікальними пам'ятками.

Презентація місць та об'єктів, які беруть участь у конкурсі, розпочалася ще у лютому в програмі «Тепер граємо», яку можна слухати з вівторка по п'ятницю о 9:30 в ефірі Польського радіо Ряшів.

Серед об'єктів, про які говорилося у програмі, є Музей лемківської культури в Зиндрановій. Він був заснований у 1968 році завдяки зусиллям корінного мешканця цього лемківського села — Теодора Гоча. До сьогодні його діяльність спрямована на збереження, захист для майбутніх поколінь матеріальної та духовної культури лемків і Лемківщини.

Саме за Музей заохочуємо голосувати у конкурсі «Туристичні перлини Підкарпаття». На сторінці конкурсу (radio.rzeszow.pl/perly-podkarpacia-2021) Музей у Зиндрановій знаходиться на 50-й позиції. Крім голосування, через вебсайт радіо можна теж віддати голос смс-кою на номер 71601 з повідомленням: «BIWAK» разом із номером обраного місця та коротким обґрунтуванням вибору (тобто можна вписувати для музею номер 50).

На тих, хто візьме участь у голосуванні, чекають привабливі призи, зокрема фінансові нагороди та ваучер на поїздку, організовану Польським туристично-краєзнавчим товариством.

Натомість найкрасивіші місця та об'єкти, за які віддадуть голоси слухачі, відвідає «Radio Biwak» — літня програма Польського радіо у Ряшеві.

Більше інформації — на сайті радіо (radio.rzeszow.pl) у рубриці Turystyczne Perły Podkarpacia.

Дебютний альбом лігницького гурту «Гилля»

Фото з фейсбук-сторінки ансамблю

Тринадцять пісень увійшло до дебютного альбому гурту «Гилля» з Лігниць. Платівка у продажі — від березня. Раніше в лютому пісні з альбому з'явилися на стрімінговому сервісі Spotify.

Гурт «Гилля» поєднує народні пісні з електро- та трансом музикою. Створюючи альбом, музикантів надихнули архівні записи лемківської співачки Ольги Череп та музичний матеріал з репертуару лемківського ансамблю пісні і танцю «Кичера» та «Крайки» з Перемішля.

Атмосферний альбом був створений командою у такому складі: лемкиня Гося Паука, учасниця 9 сезону талант-шоу «The Voice of Poland», українець Андрій Олійник — співзасновник та колишній скрипаль відомого гурту «ЛемОн» та поляк Кшиштоф Фігурський — композитор, аранжувальник, творець театральної музики.

«Гиллю» вже знає частина української публіки у Польщі. Гурт можна було побачити під час торішньої «Лемківської ватри» в Лугах та Молодіжного ярмарку в Гданську «JarmaRock FEST».

Щоб придбати платівку, можна зв'язатися з учасниками гурту через фейсбук-сторінку facebook.com/hylla.zespol або написати на мейл zespol.hylla@gmail.com, де теж можна замовляти платівки гурту. Пісні можна прослухати теж на інтернет-сервісі Spotify та відеоканалі Youtube.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

ПОДІЇ

Незнаний Шевченко: тиждень з поетом у Кракові

Чому тільки 9 березня і чому тільки концерт? Так з року в рік звично відзначаємо чергові річниці Кобзаря, а потім з почуттям виконаного обов'язку вішаємо портрет на стіну і пірнаємо у вир інших важливих справ. До наступного 9 березня. Чи про це мріяв Тарас? Чи хотів він бути німою іконою, до якої моляться, але не прагнуть зрозуміти? Яким він був, що любив, про що мріяв? В пошуках відповідей на ці питання осередок Об'єднання українців у Польщі у Кракові за участі гурту «Крайка» з Перемишля і науковців зі Львова реалізували проєкт «Тиждень з Шевченком».

Від 4 до 10 квітня на ютуб-сторінці гуртка ОУП у Кракові було розміщено 8 професійно зроблених відео, присвячених Тарасові Шевченку. Це українські народні пісні у виконанні гурту «Крайка»; розповідь викладача кафедри сакрального мистецтва Львівської Національної Академії мистецтв Богдана Зятка про малювання Шевченка; Псалми поета у виконанні о. Адріана Лихача. Листи Шевченка та коментарі до них підготувала і прочитала докторка гуманітарних наук, старший викладач кафедри україністики Ягеллонського університету в Кракові Божена Зінкевич-Томанек. Автори проєкту мали на меті показати Кобзаря різносторонньо — як людину і як митця, щоб спонукати глядачів до пошуків істинного Тараса.

«Шевченко — митець, до якого можна повертатися постійно. Кожного разу, коли читаєш його поезію, відкриваєш нові значення його слів. Культ Шевченка як святого призвів до того, що його портрет «повісили на стіні». А коли образ вішають на стіну, то перестають вивчати. Цим проєктом ми хочемо показати Тараса Шевченка людиною. Людиною, яка мала свої вподобання, друзів, велике серце та ще більший талант! Щоб кожен глядач, який дивиться ці

▲ Божена Зінкевич-Томанек

відео, хотів би знайти свого Шевченка», — розповідає голова краківського осередку ОУП Андрій Олійник.

Проєкт умовно можна поділити на кілька розділів, кожний з яких має своє призначення. Пісенний блок гурту «Крайка» записували в Музеї лемківської культури в Зиндрановій, який є унікальним і дуже цінним в нашій культурі. Це теж має свій символізм. «Ой чого ж ти почорніло» на тлі христів зі знищених українських церков — як нагадування про актуальність слів Шевченка і в наш час. Блок з псалмами поета — як протипага насаджуваному в радянські часи міфів про атеїзм Та-

раса. Коментарі о. Адріана Лихача допомагають краще зрозуміти глибину їх сенсу та трактування сьогодні. Пізнати Шевченка як людину, його плани, переживання, емоції допомагають його листи: до друзів, тодішньої інтелігенції, родини, брата.

«Більшість людей не розуміють Шевченка, — вважає Андрій Олійник. — Його образ відривають від реальності, пробують переходити від крайності в крайність, зосереджуючись на образі, а не на особистості. Кожен більш-менш знає «Заповіт», але... візьмімо хоч один з фрагментів: «Поховайте та вставайте, кайдани порвіте!..» Більшість соціуму так і не порвала. Мабуть, він не хотів би мати безліч пам'яників, але був би щасливий, якби до його слів прислухалися і діяли. Цей чоловік мав місію, мріяв про освічений, вільний, відповідальний народ. І до цього треба прагнути».

Формат проєкту «Тиждень з Шевченком» визрів під час запису відео «Коляда з Кракова аж до Львова». Тоді Андрій Олійник поділився задумом з керівницею гурту «Крайка» Тетяною Наконечною, яка одразу його підтримала.

«Я одразу підхопила ідею Андрія. В репертуарі „Крайки“ були дві народні пісні на слова Шевченка — „Кохайтесь, чорноброві“ та „Ой чого ж ти почорніло“. І була теж пісня, яка вважається його улюбленою — „Забілили сніжки“. Тому цей мінімальний репертуар дозволив нам включитися в проєкт. Ми ще довчили одну пісню на слова поета, записану в Запорізькій області, — „Ой щось чорніє та й над водою“, яка є фрагментом балади „Причинна“. В мене був архівний запис, на якому співають старші пані із Запоріжжя. Варіант виконання „Кохайтесь, чорноброві“ ми створили на основі архаїчного запису, зробленого фольклористами на Кубані. Таке виконання зараз важко деє почути», — розповідає художня керівниця колективу.

Вона додає, що в кожній композиції мелодія — досить складна. Це все поліфонічні твори на 3-4 голоси, і ця гармонія не проста: «Тут немає нот, професійних хорових обробок. Мелодії народні — їх творили селяни для своїх потреб, а все ж їхня конструкція складна. Вони не перекладаються на хоровий спів один до одного. Тут треба розшифрувати окремі голоси. Пісні складні, але чудові. Особисто я ними зачарована, особливо „Причинною“».

Тетяна Наконечна зазначає: це досить унікально, що ми називаємо пісні на тексти Шевченка народними. Твори Шевченка були так популярні серед селян, що люди почали створювати мелодії до цих текстів. «Цікаво, що змінювалися і самі тексти. Це можна побачити, якщо порівняти слова пісень, які ми співаємо, з друкованими творами Шевченка. Можна сказати, що зроблені нами відеозаписи — наш маленький внесок в те, щоб зберегти ці прекрасні мелодії», — розповідає вона і додає, що технічно реалізувати задум та зробити відеозаписи пісень на якісному професійному рівні допоміг гурток з Кракова.

«Сама ідея проєкту оригінальна і цікава. Вважаю, що краків'яни зробили щось виняткове в цьому році», — переконана Наконечна. Каже, що задоволена співпрацею та відкрита до нових ідей: «Краківський гурток стає креативнішим, і їхня сила в тому, що такі проєкти поєднують українців і з Польщі, і з України. Зізнаюся, що завжди вважала, що Перемишль — дуже творчий, і справді, ми дуже багато заходів організовували. Але Краків також, бачу, не марнує часу і йде вперед».

Позитивно оцінює цьогорічне відзначення Шевченківських днів і багаторічна активна діячка ОУП Божена Зінкевич-Томанек, докторка гуманітарних наук, старша викладач кафедри україністики Ягеллонського університету в Кракові (зараз на пенсії):

«Щоб познайомитися з Шевченком як поетом, художником і як людиною, варто читати його листи. Для нашого відео я підбирала такі з них, які б допомогли показати Тараса Григоровича різносторонньо. Цьогорічним проєктом, присвяченим Кобзареві, дуже задоволена. Звісно, зараз, переглядаючи відео, маю деякі зауваження, що можна було б покращити. Але загалом вважаю такий формат дуже вдалим. Яким хорошим не був би концерт, але його побачить невелика кількість людей. А відео зможуть переглянути всі охочі в зручний для них час, адже воно буде доступне для перегляду на ютуб-каналі краківського осередку ОУП і надалі».

Відео можна подивитися на відеохостингу «Ютуб» на сторінці гуртка ОУП у Кракові. Повна назва сторінки — «ZUWP KRAKÓW Об'єднання Українців у Польщі KRAKIV». ■

Світлана ЛАГУЗ
Фото авторки статті

Продовження з 2 сторінки

З іншого боку, будь-яка критика Росії, згадки про внутрішній авторитаризм і корупцію чи міжнародну агресію цієї держави пропагандисти «закривають» закидами русофобії. Читач повинен зрозуміти, що закиди є неправдиві, адже вони пояснюються мало не генетичним несприйняттям Росії та росіян.

Праві помічники Москви

Дезінформація щодо НАТО та ЄС має на меті спонукати поляків до антизахідних настроїв. Тому пропагандисти постійно говорять про те, що Польща залишається лише іграшкою в руках Брюсселя, Берліна та Парижа. Польща, за їхньою версією, має також повністю підпорядкуватися США та ЄС, тому нібито не працює для свого добра і стає знаряддям головних західних державних гравців. Який рецепт підсуває Москва? Для себе найвигід-

ніший — Польща збереже суверенітет, тільки покинувши ЄС та НАТО. Що важливо, таку думку підтримують і розповсюджують польські праві радикальні середовища та політики. Цих останніх Кремль особливо цінує, бо вони мають реальний вплив на політику держави. Зокрема, своєю риторикою про деморалізований «лівацький» Захід праві ефективно служать кремлівській пропаганді. Вони допомагають будувати міф про те, що тільки Росія може бути надією для людей, які визнають традиційні цінності.

Сайти і тролі

У підсумках аналітики підкреслюють, що російська дезінформація у Польщі є незаперечним фактом. Вона підриває суспільний порядок і деформує дебати на політичному рівні. Експерти розкривають й схему її праці. Пропаганда не обмежується виключно такими ресурсами як сайт «Sputnik», безпосередньо зв'язаний з Москвою. В Польщі постійно з'являються нові

сайти і розповсюджують московські версії подій. Як це виглядає на практиці? Спочатку твориться інтернет-сайт, назва якого вказує на інформаційний характер. Опісля тут переписують повідомлення з відомих польських інформаційних сайтів. Лише після якогось часу на такий сайт додають інформацію із сайтів, які працюють на Росію. І так пропагандистська пастка, особливо для менш обізнаних в інформаційному світі, — готова. Крім того, російські тролі дуже активні у соцмережах та на популярних порталах, наприклад, interia.pl чи wp.pl. Троля відносно легко впізнати за мовними помилками — часто це результат автоматичного перекладу і нестандартного терміну публікації — наприклад, середина ночі.

Треба блокувати сайти

Водночас дослідники вказують на один ключовий момент. Йдеться про те, що свідомість польського суспільства щодо російської пропаганди май-

же нульова. Її прояви окреслюються відомим терміном «fake news». А поляки ним легковажать, бо так само називаються суперечливі вислови західних політиків та заперечування кліматичних змін. Тому експерти переконують, що людям постійно треба пояснювати — які реальні загрози від російської пропаганди, показувати, як вона діє. Найкраще робити це на конкретних прикладах: «Треба показати психологічні механізми, які сприяють творенню дезінформації. Така освіта має супроводжуватися вмінням критичного мислення, аналізом інформації та самостійними висновками», — йдеться у звіті. Експерти рекомендують також обмежити діяльність тих інформаційних каналів, які ЄС та НАТО «розпізнали», як засоби російської пропаганди і виконавців зовнішньої політики Кремля.

Актуальний аналіз російської дезінформації в Польщі автори дослідження розміщують на фейсбук-сторінці — @ObserwatorzyKremla. ■

УКРАЇНА

Україна протистоїть Росії.
Разом із Заходом?

Напруження у відносинах України і Росії не спадає. Так само як у відносинах Росії із Заходом. Один із фронтів – дипломатичний. Нещодавно між країнами відбулася «дипломатична війна», яка включала в себе багатолюдну висилку дипосіб. Раніше подібні випадки бували, але не такі масові. Також пройшла чергова хвиля війни «санкційної», а президент України мав екстрені розмови з очільниками США, Франції та Німеччини в справі безпекової ситуації на кордонах української держави.

Обмін санкціями
і висилками дипломатів

США демонструють підтримку Україні та відповідають на ескалацію з боку РФ й нарощення російських військових сил на українських кордонах. 15 квітня президент Америки Джоозф Байден оголосив про чергові санкції щодо Росії: вони включають санкції проти окремих осіб, проти державного боргу РФ (що може справити значний вплив на російську економіку) та висилку 10 російських дипломатів. Рішення Байдена було обумовлено діями уряду Росії та розвідувальних служб проти суверенітету й інтересів США, втручанням в американські вибори, кібернападами на урядові системи та критичну інфраструктуру в Україні та Грузії, операціями зі зламу систем та витоку інформації в США та Франції, а також діями РФ в незаконно анексованому Криму.

У відповідь Росія теж заявила про висилку 10 американських дипломатів та заборонила в'їзд чинним і колишнім американським високопосадовцям. Серед них є, зокрема, генпрокурор США Меррік Гарланд, міністр внутрішньої безпеки Александро Майоркас, директор Федерального бюро розслідувань Крістофер Рей, директор Національної розвідки Евріл Гейнс та радниця президента Сьюзен Райс.

Міністерство закордонних справ Польщі із солідарності з США того ж дня оголосило трьох російських дипломатів персонами нон-грата через «порушення ними умов дипломатичного статусу та вчинення дій на шкоду Польщі». Росія відповіла висилкою п'ятьох польських дипломатів.

16 квітня Федеральна служба безпеки Росії затримала консула України в Санкт-Петербурзі Олександра Сосонюка. Через кілька годин його відпустили, але Міністерство закордонних справ Росії заявило, що висилає українського консула. Сосонюка звинуватили начебто в отриманні «інформації закритого характеру під час зустрічі з громадянином Росії». Також через нібито його «протиправну діяльність» до МЗС Росії викликали тимчасового повіреного у справах України в Росії Василя Покотила. У відповідь 17 квітня Україна оголосила, що старший дипломат посольства Росії в Києві має залишити територію країни впродовж 72 годин.

Не залишилася осторонь і ще одна європейська країна. Чехія оголосила про висилку аж 18 російських дипломатів через підозри у причетності російських спецслужб до вибуху на складі боеприпасів у 2014 році. Зброю зі складу нібито мали отримати українські силові структури. Поліція Чехії також повідомила, що розшукує у цій справі росіян Олександра Петрова і Руслана Боширова (тих самих, що у 2018 році намагалися отруїти в Британії «Новачком» колишнього офіцера Головного розвідувального управління Росії Сергія Скрипаля). РФ пообіцяла Чехії пропорційну відповідь і зажадала висилки 20 чеських дипломатів.

Захід стає більш рішучим?

Президент України Володимир Зеленський разом із дружиною відвідав президента Франції Емманюеля Макрона рівно через два роки після першої зустрічі. Під час термінового візиту в Париж відбулася також онлайн-розмова президентів із канцлеркою Німеччини Анге-

лою Меркель. Співкування високопосадових осіб стосувалося ситуації з Росією, і за підсумками переговорів вони закликали РФ відвести війська від кордону з Україною з метою деескалації ситуації. Позитивним результатом перемовин є спільна заява, але конкретні деталі домовленостей Зеленського, Макрона і Меркель наразі не відомі.

Дещо обнадіює те, що Емманюель Макрон нещодавно заявив, що міжнародна спільнота має окреслити «червоні лінії» для РФ. Ці слова були сказані на підтримку Байдена щодо його політики по відношенню до Росії, і це – сигнал Путіну, що трансатлантичну солідарність йому розбити не вдасться.

Серед «дзвіночків» на нашу користь є і заява колишнього президента Естонії Тоомаса Хендріка Ільвеса про те, що слід ввести тимчасову заборону на відвідування росіянами Єврозою, оскільки «на кону безпека Європи». Він запропонував «заморозити» візи росіян, залишивши винятки на випадок надзвичайних сімейних обставин.

Про важливість ситуації на кордоні з українською державою говорить і онлайн-засідання Ради ЄС у закордонних справах 19 квітня, його тема – загострення на Донбасі. Того ж дня запланована зустріч радників нормандської четвірки.

Вагомою військовою підтримкою України мали би стати американські кораблі у водах Чорного моря, які заповігали б активним військовим діям Росії у напрямку з Криму на материкову частину. Два ракетні есмінці Військово-морських сил США повинні були увійти в Чорне море 14 квітня. Проте США відкликали своє рішення, остерігаючись посилення кризи, та розмістили есмінці поблизу – у Греції на острові Крит. Ці кораблі доволі сильно змінюють баланс сил у регіоні, тож Росія миттєво відреагувала, спрямувавши у води Чорного моря загін своїх кораблів та попередила Штати «триматися подалі від Криму». В медіа, однак, з'явилася інформація, що у травні замість США два свої військові кораблі пришле в Чорне море Велика Британія. Про це пише видання Sunday Times із посиланням на неуточнені керівні джерела в Військово-морських силах країни.

І найголовніше – Джоозф Байден дзвонив російському президентові і запропонував зустріч, аби обговорити стратегічні питання, зокрема проблему ескалації навколо України (що не завадило йому впровадити санкції проти РФ). Чекаючи розмови зі Штатами, Володимир Путін нарощує потужності, «грає м'язами» і відверто шантажує Захід. Довго активна фаза кризи тривати не може, але і Путін, «піднявши ставки», не може так просто відступити.

Отже, чи втратив західний світ ілюзії щодо можливості налагодити конструктивні відносини з Росією, як втратив їх Зеленський, та наскільки готовий активніше «вписуватися» за Україну? До цього Захід намагався «не злити» Росію, уникаючи прямого зіткнення з нею і поступово відступаючи, свого часу здавши їй Крим і Донбас. Але ця бездіяльність не стримувала Путіна, а навпаки – давала йому можливість тестувати противника на міцність і заходити все далі. Зараз же схоже, що Захід налаштований більш рішуче протистояти Росії, зокрема захищаючи Україну. ■

ПУЛЬС
УКРАЇНИ

Кількість хворих на коронавірус в Україні знижується, вакцинація триває. Пік третьої хвилі COVID-19 в державі спостерігався на початку квітня, коли фіксували навіть 20 тисяч випадків за добу. 19 квітня кількість нових хворих знизилася вже до 6506. Зменшилися й госпіталізації, лікарні потроху звільняються, тренд на зниження наразі не підтримує лише місто Київ і п'ять областей, зокрема Хмельницька, Миколаївська, Чернігівська, Житомирська, Черкаська і Київська. В межах глобальної ініціативи COVAX Україна безкоштовно отримала 117 тисяч доз вакцини Comirnaty виробництва компанії Pfizer/BioNTech. У Київській області в неділю, 18 квітня, почали робити щеплення цією вакциною, у решті регіонів України її використання почалося 19 квітня. Цю вакцину отримають насамперед персонал і мешканці будинків для літніх людей, а потім – рятувальники й прикордонники. Паралельно триває щеплення вакциною SothoVax китайського виробника, яка насамперед розподілена серед маломобільних груп населення, соціальних працівників, освітян, які беруть участь в організації зовнішнього незалежного оцінювання для школярів. Отримані дози вакцини індійської Covishield (AstraZeneca) країна вже використала та очікує нових поставок. Загалом першу дозу вакцини отримали 450 645 осіб, а другу – 5. Також Україна домовилася з Єврокомісією про співпрацю над сумісністю українського та європейського Цифрового сертифіката про імунітет від COVID-19. Сумісність цих документів дасть можливість українцям безперешкодно подорожувати Європою.

Візит в Україну польських та литовських високопосадовців. Віцемаршалок Сейму Польщі Малгожата Госевська та заступник голови Сейму Литви Паулюс Саударгас упродовж 19-24 квітня перебувають з візитом в Україні, що пов'язаний із «ситуацією в регіоні, яка є динамічною». Зустріч відбувається у форматі Люблінського трикутника (Україна, Польща, Литва), це перший такий візит. З українського боку в них бере участь перший заступник голови Верховної Ради Руслан Стефанчук. Госевська повідомила, що зустріч є елементом «вираження солідарності з Україною» у «протидії російській агресії» та здійснюється за її ініціативою. За її словами, після завершення візиту українські, польські та литовські політики приймуть спільну декларацію. Люблінський трикутник є форматом тристоронньої співпраці України, Польщі та Литви, започаткований главами МЗС трьох країн в липні 2020 року у Любліні. Метою створення нового формату є поглиблення політичної, економічної і суспільної співпраці між трьома країнами та підтримка євроатлантичних прагнень України.

На 79-му році життя помер відомий письменник та політик Володимир Яворівський. В його творчому доробку кілька збірок оповідань та нарисів, повісті та романи. Останні його романи, які вийшли в 2019 та 2020 роках, були присвячені гетьману Іванові Мазепі та княгині Ользі. У 1984 році він отримав Шевченківську премію за повість «Вічні Кортеліси». Очолював Національну спілку письменників України з 2001 по 2011 рік. Окрім літературної діяльності, Володимир Яворівський вів активне політичне життя з 1980-х років. Був одним з засновників Народного руху України та боровся за проголошення незалежності України. Обирався в Верховну Раду протягом шести скликань – останні два рази від Блоку Юлії Тимошенко.

Володимир Зеленський після чергового засідання Ради національної безпеки і оборони повідомив про плани розробити новий закон «про статус олігарха». Деталі цього закону наразі не відомі, але президент зазначив, що «олігархи будуть перетворюватись на бізнесменів». «Ми підтримуємо великий бізнес в Україні, але вплив олігархів на Україну, на вибір, на економіку, на Верховну раду, на закони – цього, мені здається, допустити не можна», – сказав він. Нагадаємо, на початку квітня Рада нацбезпеки запровадила санкції щодо 10 людей, яких називали «головними контрабандистами України».

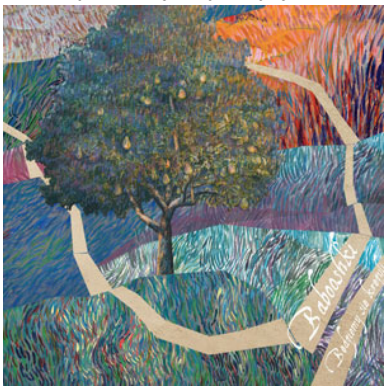
Сторінку підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Вибери фольк-платівку року

До 30 квітня можна проголосувати за найкращу фольк-платівку 2020 року у Польщі.
У цьогорічному інтернет-конкурсі беруть участь диски з українськими та лемківськими мелодіями.

Інтернет-опитування «Вірту@льні гуслі» проводиться з 2003 року. Щороку в голосуванні бере участь кілька тисяч людей. На цей раз у конкурсі представлені 72 музичні колективи. Ось сім гуртів, чії альбоми містять українські та лемківські твори або для яких натхненням стала українська народна музика:

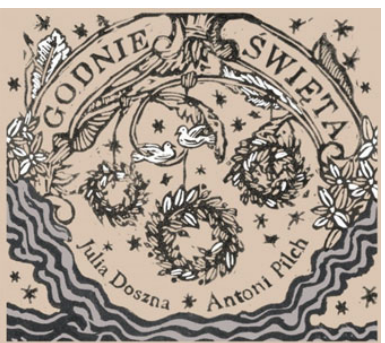
«Babooshki» «Będziemy się krężyli»

Польсько-український гурт «Babooshki» виник у 2011 році. Її основу творять дві вокалістки: полька Кароліна Беймчик та українка Дана Винницька, колишня учасниця львівського гурту «Шоколад», а зараз — членкиня польсько-української формації «ДагаДана».

Їхній репертуар — це джазові інтерпретації народних пісень з різних регіонів Польщі та України: білгорайські пісні (пов'язані з польськими південно-східними прикордонними воєводствами), мазурські чи підляські мелодії, що виконуються двома мовами. В останньому альбомі «Będziemy się krężyli» представлений музичний фольклор маленьких сіл. Тут почуємо композиції про жнива, хрещення, любов та весільні пісні. Вони походять з таких місцевостей: село Залуки, розташоване поблизу кордону з Білоруссю, містечко Білгорай, яке знаходиться по дорозі з Любліна до Перемишля та українсько-го Полісся.

Julia Doszna i Antoni Pilch «Godnie Święta»

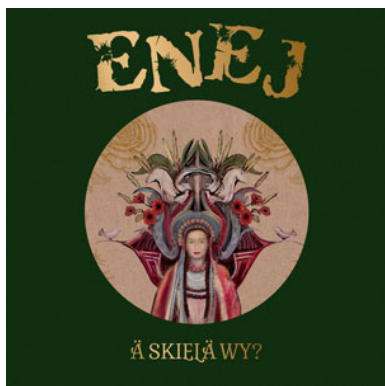
До найновішого альбому «Godnie Święta» («Достойні свята») дуету лемківської співачки Юлії Дошни та лемніста Антоні Пільха увійшло сімнадцять призабутих пісень та коляд з Надсяння і Сянічини. Українські — записані ще у XIX столітті на Перемищині легендарним польським народознавцем Оскаром Кольбергом і польські — записані у селі Лукова біля Білгорая сучасним польським етнолінгвістом і славістом професором Єжи Бартмінським з Любліна.

«Ці колядки, без сумніву, звучать архаїчно, бо вони і є архаїчними, зі специфічною поетикою — ми не звикли до такої, бо вже її не пам'ятаємо, не знаємо. Ці пісні не раз мають по кільканадцять, а то й по 20 куплетів, найчастіше їх виконували антифонально, тобто утво-

рюючи діалог. Співаючи їх, ми входимо в особливий стан, який можна назвати мантрою, він ніби переносить нас в інший простір, інший світ», — говорила нам про альбом минулого року Юлія Дошна, яка роками популяризує культуру лемків.

Вона є авторкою багатьох записів та альбомів. Виступала з концертами в Польщі та в усьому світі.

«Еней» «A skieła Wy?»

Минулого року польсько-українська команда випустила збірку, в якій — 12 народних пісень в аранжуванні гурту та дві відомі оригінальні авторські композиції в абсолютно новій версії. Матеріал складається з творів, що походять з Вармії, Мазур, Курпіїв, Люблінського воєводства, Підгалля, Кашубів та України.

Безумовно, платівка «A skieła Wy?» («А звідки Ви?»), буде цікавою для шанувальників колективу. Важко знайти в ній потужні гітарні рифи, присутні майже у всіх попередніх роботах групи. Цього разу «Еней» зробив акцент на акустичному, делікатному звучанні, розширюючи палітру музичних кольорів додатковими інструментами та голосами як членів формації, так і запрошених гостей. Тут слід згадати учасниць вокальної групи «Зозуля», які оперують білим співом, гуралів з Підгалля, гостей з Кашубів та Курпіїв, завдяки яким слухач зможе почути діалекти та стилі, характерні для регіонів, з яких походять пісні. Серед українських пісень в альбомі є такі: «Косив козак», «Люблю Гриця» та авторська пісня «Енея» — «Radio Hello», саме завдяки якій гурт понад десять років тому став популярним у Польщі. Усіх співаків у альбомі «з'єднає» голос українця Петра «Льолека» Солодухи — вокаліста та лідера гурту — і звуки інструментів, які вже давно присутні в групі.

«Еней» — сьогодні найбільш відомий гурт у Польщі, у репертуарі якого почуємо українські твори. Їхня музика — це альтернативний рок, натхнений українською народною музикою, оскільки троє осіб зі складу гурту — українці.

«Kyczera» «Łemkowyno – kraju ridnyj»

«Лемковина — краю рідний» — це четвертий альбом лемківського ан-

самблю пісні і танцю «Кичера». Він з'явився лише у 2020 році, але матеріал для нього був записаний майже десять років тому. До альбому увійшли пісні з репертуару групи 2001-2010 років. Серед чотирнадцяти композицій — дуже відомі лемківські твори, зокрема, «Заграйте мі гуслі» та «Лемковина — краю рідний».

Ансамбль презентував їх навіть в Європейському парламенті в Брюсселі, біля пірамід ацтеків у Мексиці, на Святій Землі, за Китайською стіною, в горах Кавказу, у столиці імперії інків — Куско, на індонезійському острові Ява, в Іракському Курдистані та інших неймовірних місцях світу.

В альбомі почуємо як колишніх, так теперішніх членів колективу, а також запрошених гостей. Серед них — Ігор Гербут, засновник та вокаліст популярного гурту «ЛемОн».

Нагадаємо, що через рік ансамбль відзначатиме своє 30-ліття. Досі в його складі виступило понад пів тисячі осіб. Зараз «Кичера» нараховує близько 90 учасників. Один з успішних проєктів колективу — міжнародний фестиваль «Світ під кичерою», якому вже більше двадцяти років. У травні 2019 року лемківський ансамбль з Лігниць став одним із лауреатів нагороди ім. Оскара Кольберга «За заслуги перед народною культурою», яку раз в рік присуджує міністр культури і національної спадщини. Засновником і художнім керівником колективу є Юрій Старинський.

«Kyczera» «Zaświt mi soneczko»

Дитячий фольклорний колектив «Кичерка» діє від 2002 року при лемківському ансамблі пісні та танцю «Кичера». До нього входять лемківські діти з різних міст Нижньої Сілезії: Лігниць, Любіна, Олесниць, Польковиць, Вроцлава, Карпача та інших. Колектив працює в декількох вікових групах. «Кичерка» представляла свою мистецьку програму на Міжнародному фестивалі регіональних дитячих колективів «Фестиваль дітей гир» у Новому Санчі, на зустрічах з культурою лемків у Гожові-Великопольському, на Міжнародному фольклорному фестивалі «Світ під кичерою» у Лігниць. Діти виступали теж на «Лемківських ватрах» у Ждині та Михалові, Лігницькому фестивалі культур «Хто сидить на міді (межі)?» [«Kto siedzi na miedzi (-y)»].

«Засвіт мі сонечко» — це альбомний дебют «Кичерки». Диск включає пісні та мелодії з репертуару колективу, традиційні ігри лемківських дітей: «Чижик», «Втікай, лиско, до потоку», «Ланцюг», «Качки», «Тапці ручки», «Медведик» та новорічні вітання і шедрівки.

t dot est, Susanna Jara, Sestry Boczniewicz «Hulaty»

Лемківські пісні в електронному соусі. Альбом «Гуляти» — поєднання трансмузики, співу та звуків скрипок. Це — платівка, народжена пристрастю до експериментів та електронної танцювальної музики та натхнення традиційними лемківськими піснями. Альбом містить десять композицій, для яких музику реміксував «t dot est» — музикант, композитор, музичний продюсер, звукорежисер, який, крім музики, займається теж науковою діяльністю. Він працював над проєктом «Гуляти» із Сусанною Ярою, яка відома завдяки участі у багатьох музичних проєктах, та дуєтом лемківських скрипальок — сестер Рамони та Наталії Бочневич. Платівка була замовлена лемківською організацією «Руска Бурса» з Горлиць.

«Z Lasu» «Głosy Kobiet»

Ансамбль «З лісу» складається з людей, які займаються традиційною музикою з великим співочим, мистецьким та дослідницьким досвідом. Разом вони співають пісні з Полісся — регіону, що тягнеться від Польщі до Росії. Понад десять років учасники колективу подорожують цими територіями, де дізнаються про філософію життя, історії від найстарших мешканців регіону та вчать співати від них. «Голоси жінок» — це перший альбом гурту. Усі пісні, як і весь репертуар ансамблю, походить від їхніх власних багаторічних досліджень в українських селах Рівненської та Житомирської областей, та околицях Берестя і Гомеля в Білорусі. Дівчата з гурту наголошують, що за кожною піснею, яку вони співають, стоїть жінка, яка їм її подарувала. Буклет до альбому містить фотографії деяких із цих людей та переклади слів пісень.

Повна інформація про правила голосування розміщена на www.gesle.folk.pl. Під час конкурсу можна вибрати й найцікавішу обкладинку платівки, яка найбільш вдало передає дух музики. Учасники голосування за найкращий альбом також отримають нагороди.

Призера конкурсу «Вірту@льні гуслі» буде оголошено у травні на сайті гуртосу. Нагадаємо, що першим його лауреатом у 2003 році став альбом підляського гурту «Черемшина», у 2006 році — спільна платівка «Гуцульські музики» групи Оркестру св. Миколая і капели Романа Кумлика «Черемш», у 2009 році — спільна платівка польського гурту «Voo Voo» та київських «Гайдамаків», тираж якої (10 тис. примірників) розпродано у Польщі протягом двох тижнів від прем'єри. ■

Павло ЛОЗА
Фото з сайту gesle.folk.pl

ІНТЕРВ'Ю

Антоніна Куркула:

«Діти малювали, а ми втілювали»

Як українка допомагає польським дитячим будинкам

Антоніна Куркула народилася і виросла в Запоріжжі. Впродовж тривалого часу вона працювала в офісі, поки не зрозуміла, що не вистачає на це сил і хочеться чогось нового, хочеться займатися власною справою! Саме через це дівчина покинула роботу «офісного планктону», переїхала до Польщі і почала відвідувати курси з депіляції, які згодом повністю змінили її життя. Як це перетворилося у велику акцію допомоги дітям з дитячих будинків – читайте в нашій розмові.

Розкажіть, як ви вирішили переїхати до Польщі?

Спочатку я не планувала їхати сюди взагалі. Думала про інше місто в Україні. Довго шукала, бо Київ чомусь мені не дуже подобається, до інших міст теж особливо не тягнуло. Але я маю доброго знайомого, який пожартував про те, аби поїхати до Польщі. В 2017-му році це було популярно серед українців. Якийсь час я була негативно налаштована, в голові крутилися стереотипи щодо роботи в тій країні.

Але для мене поїздка до Польщі стала своєрідним експериментом. Було цікаво, чому туди всі їдуть, що там роблять. Єдине, що я чула про Польщу, — те, що українці їдуть тяжко працювати на заводі. І чомусь іншої інформації я, на жаль, не мала.

То як відбувся переїзд?

Я собі «намалювала повітряні замки» про те, як поїду, зароблю за пів року дуже багато грошей, накуплю собі всього, що тільки забажаю. Прийшла в агентство, яке працевлаштовувало в Польщі, хвилюючись, щоб не потрапити на завод. Мій друг, що працював в посередницькій компанії, допоміг знайти більш-менш нормальну роботу. Мені запропонували працювати на складі одягу. Я запитала, який робочий день. Виявилося — восьмигодинний. І найважливіше — це не буде важка фізична праця. Це погодилась.

А ще в мене був закордонний паспорт, який був дійсний ще два роки, а там не стояло жодної печатки з візами. Мене дуже бентежило, що я за 10 років так нікуди й не поїхала. Тож, мабуть, це була ще одна причина моєї згоди на цю пропозицію. Це взагалі була моя перша закордонна поїздка.

Чому саме Познань?

Я навіть не здогадувалась, у яке місто поїду. Цю інформацію отримала вже буквально за тиждень до виїзду. Їхала

автобусом. В агентстві мені дали листок з фразами польською мовою, які були відповідями на найчастіші запитання прикордонників. Дорогою я їх вчила, читала «Dzień dobry, Cześć» і вважала, що цього буде достатньо.

Якими були перші враження від нової роботи, житла?

Перші пів року я жила в хостелі, було жахливо. Я почувалась маленькою дівчинкою. Мені було 26 років, але коли ти приїжджаєш з комфорту в гуртожиток з не найкращими умовами — це лякає. У мене було місяць в холодильнику стільки, що я там могла покласти тільки пачку масла.

Було надскладно морально, але було соромно повертатися додому. А через 2 місяці, як і для більшості приїжджих, мені хотілося все кинути. Але я сама собі казала, що зараз не можу повернутися.

Я приїхала з 500 злотими в кишені, почала витратити на кафе, нові речі. Коли гроші почали закінчуватись, я зрозуміла, що потрібно зупинитись. Чудово пам'ятаю, як першу заробітну плату затримали на півтора тижні. В цей час у мене був вимушений експеримент «як прожити тиждень за 30 злотих».

У Польщі завжди мені всі допомагали. Не було жодної ситуації, щоб мене хтось «кинув» чи обікрав. Може, тому я і залишилась.

Потім ви змінювали роботу. Чим зараз займаєтесь?

Зараз я спеціалізуюсь на навчанні в косметичній галузі. Я — представниця італійської компанії і від її імені проводжу заняття і семінари в Польщі на тему депіляції. Це компанія італійських восків і в них ще не було тренера в Польщі. У нас в Україні це вже давно є, школа воску, а в Польщі це щось нове.

Які переваги працювати в такій сфері в Європі?

Переваги — досить великі перспективи. Наприклад, багато продуктів і послуг є в Україні, але їх ще немає в Польщі. Спочатку я орієнтувалась лише на українок, бо думала, що полякам це не буде цікаво. Але «сарафанне радіо» досить добре спрацювало: і польки, і білоруски теж дуже зацікавилися, бо шукають українських майстрів у сфері послуг, оскільки у нас найкращий сервіс.

Я спостерігаю за іншими салонами в різних містах. Наші люди, які працюють у косметичних салонах, дуже добре виростають у професійному плані. Якщо я поїду в Україну, то я там вже не унікальна. Там я просто дівчинка,

яка приїхала з Польщі. А тут я — перша представниця італійської компанії, яка може видавати сертифікати про навчання в цій галузі.

Чи не думали про відкриття власної справи?

Це крик душі. У мене немає права, щоб відкрити тут свою фірму і для мене це великий мінус, на жаль. Тільки товариство, але для його створення потрібно кілька осіб і більші витрати. Тож я «прив'язана» до свого роботодавця, поки не отримаю хоч би карту резидента ЄС. Але мені до цього ще дуже далеко.

Як ви почали займатися благодійною діяльністю?

Взагалі я хотіла це зробити дуже давно, але шороку відкладала. Років п'ять тому в мене виникла ідея, щоб подарувати в дитячий будинок подарунки на Новий рік. Але шороку цей час приходив, а я відкладала ідею. І думала: окей, на наступний рік все зроблю. І минулого року в листопаді дивлюсь, що буде новорічне свято, а я знову нічого не зробила. І вирішила, що повинна цього разу зробити.

Почалося з того, що я знайшла офіційний сайт дитячих будинків в По-

В певний момент я зрозуміла, що в мене вже не на 15 дітей подарунків, а значно більше, і що треба шукати інші дитячі будинки. Тому я почала залучати своїх друзів, щоб вони мені допомагали. Ми задзвонили до одного великого дитячого будинку і запитали, що їм можна подарувати. Потім я зрозуміла, що навіть цього мало, бо подарунків вистачить на більше.

Скільки дітей вдалося привітати?

Були маленькі і великі дитячі будинки. Іграшок і солодощів, що ми назбирали, було настільки багато, що загалом ми змогли потішити 80 дітей. Частина цих подарунків ми вручили на Миколая, а частину — перед Різдом. Це було якось так спонтанно, але мені дуже багато людей писало. Виявляється, всі хотіли зробити щось подібне, тільки не знали, як. Я теж спочатку не знала. Мені дзвонили, питали, як це все робити, куди відправляти. А мені було просто нічого відповісти.

Допомагали українці чи поляки?

Дуже здивувало саме те, що наші українці тут разом тримаються. Хтось прийшов на роботу — розказав про це, і там, на роботі, вже збирали якісь подарунки, передавали до мене. Тобто багатьох людей я не знала, ніколи їх не бачила, але вони допомагали.

Оскільки це було дуже спонтанно для мене, то виходить, що я випадково стала організаторкою цієї акції. А з самого початку я ж планувала від себе піти привітати дітей.

знані. Написала до двох маленьких дитбудинків. З одного мене попросили купити на Миколая дітям солодощі, а з іншого написали, що діти самі в листах до Миколая пишуть про свої мрії. Це було тільки 15 дітей. Почався перший карантин, якраз коли зачиняли косметичні салони і все інше. Вирішила поділитися цим у своєму робочому інстаграмі з дівчатами. Написала, що якщо хтось хоче, може зі мною привітати 15 дітей з Різдвяними святами. Приєдналося дуже багато людей. Більше сотні тих, хто допоміг.

Діти отримали те, що замовляли.

А що замовляли діти?

Різні подарунки. Наприклад, один хлопчик написав, що йому подобається футбол — стояти на воротах — і він би хотів форму воротаря. Кожна з моїх знайомих дівчат написала, який подарунок може купити від себе. В мене відразу забрали перші шість малюнків з дитячими бажаннями. Потім мені почали зносити дуже багато солодощів, постійно питали, чи можу я дати ще якісь малюнки, бо люди хочуть купити щось гарне для дітей. І моя квартира почала поступово перетворюватися у склад різноманітних речей для дітей, бо люди почали публікувати в себе в інстаграмі, що я збираю ці подарунки до дитячих будинків.

Хто ще допомагає?

Ніхто. Я все сама. Жодні фонди не допомагають. В принципі, я не робила нічого такого особливого. Робила з того, що в мене було. Розраховувала лише на свої сили, а потім люди підключались, все набирало обертів, і я зрозуміла, що можу зробити ще більше.

В той час, коли я почала організовувати цю акцію, мій тато захворів на коронавірус. На жаль, в тата стан погіршувався з кожним днем. Він потрапив у реанімацію. Я сама собі вигадала, що зроблю щось хороше, і татові стане краще.

Але був переломний момент, коли на свято Миколая ми всім дітям даруємо цукерки, а в мене помирає в Україні тато.

В той момент я розумію, що це тільки Миколая, а я ще запланувала багато дитячих будинків на Різдво, люди приносять далі мені подарунки, це все треба організовувати. Близькі мої друзі приходили до мене, допомагали все запаковувати.

Як під час карантину відбувалося вручення подарунків?

Більшість подарунків ми відправляли кур'єром, відносили на пошту. Робили це для того, щоб не контактуватися з дітьми — для дотримання безпеки. Раніше я не мала жодного досвіду в такій справі.

Мандрівка по наших и ненаших цмонтерях

▲ Двораменні крести

Римо-католики глони в часі коронавірусу цілий листопад на цмонтері ходили, гроби предків квітлом прикрашали и сьвічку на них сьвітили. Сьвітү в тот спосіб голосили, же о блиских вічна в них пам'ят. Сьвідоми-м того, же сут такы, котры гробы блиских собі осіб цілий рік одвиджают, а не лем в листопаді. Серед нами таких люди тіж не бракує. Так си тепер лем думам, а може бы сме и мы в Воскресіння Христове, Томину Неділю або Зелены Сьвята навідили цмонтері вояків I-ой Сьвітової війны. Прецін ходиме товды на гробы наших блиских и знаємых. На цмонтерях, на котры хочу вас вытягнути, тіж може лежат дакы нашы люде. Кед ні и так вартат там піти, повірте на слово. Чудны сут то місця, загиблы воякы лежат в землі, за ко-тру душу своєю Богу отдавали.

Закінчення з попереднього номера

Двораменний крест

Кед на цмонтір гвойдете — шмарит ся вам в очы крест св. Методія, кед на Пусткы гвойдете головном брамом, глядайте го по ліві стороні. Під ним похоронено хыбаль Словаків, прецін мают го в своїм національнім гербі. Єст їхнім прапором, а повиже нього лежат російскы жовніре. Недуже ту їх згнуло, окопы мали на горі и ворожы загоны як на долони. Душан Юркович тіла їхні може за то ту поклал, же ім найближе до Словаків и Руснаків. О красі того місця юж єм бесідувал, тепер час на цікавы елементы, такы як згаданий юж крест св. Методія. Симетричні на протилежнім страні цмонтеря маме на высокім каміннім столпі зображену урну, тіж з каменя. На впрост головных цмонтерных воріт уставлено символічний саркофаг в виді камінной домовины уставленої на катафальку. На нім уміщено пропаметну таблицю з таким написом:

*В жытю розеднаны,
В смерти зеднаны.
Нихто не зна їхнього імена.
Камаратя и ворогы,
Кым были, што в собі мали?
Згасло, проминуло.
Єдно остане незмінне:
Іхня вірність!*

Од того памятника дорога поведе нас на ліво до двораменного креста або на право до колюмны з урном, доокола котрой лежат хыбаль головні Мадяре, але в їхні армії Русинів прецін тіж не бракувало. Кус выжше, понад урном, маме три трикутны стелі, коло котрых в своїх гробах лежат пушкаре (артилерия), саперы и незідентифікуваны

австрійскы воякы. Лежат си окремо, бо їх не было так дуже як піхоты, але важну роль в ті битві одограли. Од них дорога провадит до трьох, кус выжше прищупнених, трикутних стель, котры поставлено головні офіцерам. При єдні зобрано вояків служачых під ріжnymi полководцями и в ріжных регіментах, за то при ній гробів єст веце, як при інших стелях.

Корона св. Штефана в першым ряді амфітеатра

Памятник з короном св. Штефана

Може юж дос о тім, што сами можете там вздріти, повім ишы лем того, чога выштыкы не знают. З таблиці вычитате, же при горішні, головні, цмонтерні каплиці находят ся два памятныкы, звінчени короном св. Штефана — короля Мадярів. Перед Душаном Юркови-

чом обовязково шапку треба зняти, на Пустках зробыл майстерштык, котры перебе аджи віденьскы огороды Шенбрунн. Был справжнім інженером-архітектором, вояком и богословом. О самі гонтині мож было бы осібну статтю написати, кед там будете — то тіж выштыкого голым оком одраз не выимате. Знам, што раджу.

Амфітеатр

Завдякы знимкам, не моїм, а тым, яким нашол в інтернеті, достерігам геній Юрковича. З горы ліпше видно амфітеатр, знимку хыбаль зроблено з дрона. Юркович каждым своїм цмонтерьом вписал ся до історії, Пусткы не сут вынятком. Його цмонтері сут такы, якы сут, не лем за то, же Душан Юркович їх запроєктувал, але и за то, же сам стежыл за тым, як майштрове їх реалізуют, на місци хыбаль был заклія сіл до проєкту. Доперо, кед віділ єм тоту знимку, зроблену з іншой перспективы (не пішходця), спостерюг єм, же горішня част цмонтеря на Пустках припоминає амфітеатр. Маме в ним одвернену перспективу, як в іконі, сцена єст не на долині, як в грецкых античных амфітеатрах, а на вершці горы. Гонтині стоїт на лужнянськім Олімпі, очы каждого вояка, котры ту на вікы лягли, звернены сут на каплицю. Кед бы не тот знимка з дрона, певні бы-м не одчытал той пребогатой, богословской думкы Душана Юрковича, на місци достерігал єм лем того, же цмонтір на Пустках візує ся в ліс, вытинаючы в нім трикутник, а то тіж символ Бога. Кед єм там на місці з долины того спостерюг, думал єм си, же воякы, котры ту жытя свое оддали, вырубали си ту вигляд до неба, а же штотраз менше їх было, то штотраз менши фалат ліса рубали. Кед виджу зарыс того цмонтеря, то припоминає мі видок з замкового вигляде. В таких виглядах зо двору отвір єст невеличкы, в середині замкови вигляд розшыряє ся на обі страны. Така форма выгляде для обороны дає більше поле обстрілу, а завдякы малому отвору ворогам тяжше трафити стоячого в ним оборонцю. Выглядат так, якбы воякы зобрали ся ту на горі на небесні Службі Божі, пришли хыбаль яко делегация цілого війська, яко військо гонорове и парадні в коло каплиці-гонтини ту станули на вічну службу. Лежат ту кругом, адже сут знаярьом Бога, Бога в іконі все символізує колесо, за то каждый сьвятий вколо головы має німб. Перед собом мают двох полководців, єден очолил ліве, а другі праве крыло лужнянської небесной сотні, полководця-

ми сут памятныкы з короном св. Штефана на вершці. Такы подвійны кресты, вінчаючы Штефанову королівску корону, найдете и на інших обелісках того цмонтеря.

Копійник

Крест Копійник

Барз цікави єст тіж крест неописаний на інформаційні таблиці, найдете го над бальконом з крестом (на таблиці єст означени буквом «К», там більше єст таких видовых бальконів, але з крестом єст лем єден). То так званий копійник, такі характерний, мадярський або ишы и передмадярський звичай, през Мадярів лем од дакого перенятый и плеканий. Копійником го зовут, бо кед лицар в бою впал, похоронено го там, де душу Богу оддал, а в могилу вбито його копію, до котрой меч ишы привязано, жебы ворог знал за яку віру ся борол и в што вірил. Там, де пішол, жадна зброя не єст му юж потрібна.

Там справді вартат піти, на Пусткы приходят и тоты, котры того місце барз добрі знают. Знают, де приходят, єдни приходят, жебы одпочати, іншы на Пустках прібуют лишити тягары свого жытя, ту деяким людям лекше найти в собі деси затрачений юж внутрішній спокій. Іншы приходят, жебы задумати ся над жытьом, бо ту лекше в собі найти поклады все в нас існуючої сылы, котра так як часами и наша земля лежат угором. Ту хыбаль каждому лекше буде найти затрачену дорогу до себе и до сьвіта. Адже свої цмонтері шануйме, а іншы познавайме, бо все варто чужу культуру знати, а не лем свою. Не лем познавайме, розумийме єй, приставати до ней не мусиме. ■

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Фото автора статті

Історія

Герой, жертва чи мрійник

Постать генерала Армії УНР – Юрія Тютюнника й досі викликає чимало запитань та розпалює жваві дискусії. Як простий сільський хлопець став генералом армії та повів за собою тисячі українських військових? Чому він перейшов на бік ворога, з яким боровся не один рік? Чи насправді він так легко зміг відмовитись від мрії про незалежну Україну? Спробуємо відповісти на ці питання в річницю народження Юрія Тютюнника.

Походив із простої селянської родини Черкащини. У спогадах описав своє народження: «Народився 20 квітня (за старим стилем) 1891 року в селі Будищах. Народження моє припало на самісінький Великдень, якраз тоді, коли люди під церквою паски святити. Був на селі забобон, йняли люди віру, що той, хто вмере на Великдень, без ніякого тобі ходження по митарствах потрапляє просто до раю. Щасливі були отакі мерці. Й от мабуть тому мені також на роду написано, — казали, — щастя зазнати». Та щастя виявилось примарним.

Становлення генерала

Військова справа захопила Юрка рано. Воював на фронтах Першої світової війни. Взяв активну участь в українізації частин Російської імператорської армії. В квітні 1917-го заснував Український військовий клуб імені гетьмана Петра Дорошенка, а місяць по тому сформував 1-й Сімферопольський український полк. Під час другого Всеукраїнського військового з'їзду обраний членом Центральної Ради.

На початку 1918-го Юрій Тютюнник сформував загони Вільного козацтва на Київщині. На чолі Звенигородського коша (до 20 тисяч вояків) розбив кілька більшовицьких підрозділів. У бою на станції Бобринській розгромив 8-тисячну групу Михайла Муравйова і ледь не захопив у полон самого більшовицького командувача. Як згадував останній: «Револьюційна російська армія пройшла Україну, змітаючи на своєму шляху все, що носило ознаки буржуазно-шовіністичного сепаратизму... Та інакше було в Звенигородському повіті, де український шовіністичний націоналізм збудував собі кубло у вигляді так званого вільного козацтва. Ця організація не тільки не допустила нашої влади в повіті, а навпаки — перейшла в наступ, чим зробила нам чималу шкоду».

В роки Української революції встиг Юрій Тютюнник повоювати проти всіх ворогів держави: «червоних», «білих» тощо. Один із ініціаторів Першого (грудень 1919-го — травень 1920-го) та головний командувач військ Другого (жовтень — листопад 1921-го) зимових походів Армії УНР. Він показав себе незламним воєначальником, що користувався повагою та авторитетом у солдат.

Віктор Яновський, один із учасників Другого зимового походу, так описував генерал-хорунжого Юрка Тютюнника: «Невисокий на зріст, кремезний, міцно збудований, він робив враження людини, що посідає надзвичайну силу волі. На це вказувала якась надзвичайна будова його голови і особливо великі, з добрими м'язами руки; при чому мав при звичаєнні здебільшого тримати праву руку стиснутою в кулак. Від нього всього віяло залізною волею».

Другий зимовий похід закінчився поразкою українських сил. Та попри невдачу, генерал готувався до продовження боротьби — намагався відновити повстанську мережу, надсилав агентів у радянську Україну. Він був пере-

Фото із сайту ВУФКУ: vufku.org

конаний, що в Європі назріває війна, і закликав своїх прибічників готуватися до боротьби, щоб не втратити шансу для відродження української держави. У листі до міністра уряду УНР від 17 липня 1922 року пише: «Незважаючи на те, що ми нібито притихли, червоні Росіяни бояться нас: ми для їх, здається, однаково, що Ганнібал для Риму, а може й гірше. Зараз вони обсадили румунську границю кавалерією і уперто чекають прориву «Тютюнниковських банд». Часом дивно буває, що вони нас бояться...».

В руках ворога

А більшовики дійсно боялись Тютюнника та інших очільників Української Народної Республіки на еміграції. Для них справою честі була ліквідація лідерів українського руху. Якщо Симона Петлюру більшовикам вдалось знищити фізично, то генерала Юрія Тютюнника, захопивши, спробували використати для власної пропаганди.

Спецоперація по захопленню Юрія Тютюнника розроблялась працівниками Державного політичного управління (ДПУ) не один рік. І врешті в ніч з 16 на 17 червня 1923-го генерала було захоплено і доставлено до Харкова. Вище радянське керівництво вирішило не вбивати його, а використати у боротьбі із українськими силами на еміграції.

Так генерал став знаряддям для провакацій чекістів. Це підтверджують і записи останніх: «З генералом Армії УНР — Олександром Удовиченком наша мета така — розсварити його з Симоном Петлюрою, зіпхнути Петлюру, і тоді перетягти його на наш бік». Вони намагалися довести польському уряду, що контрольоване більшовиками українське підпілля більше симпатизує Тютюнникові та Удовиченкові, аніж Петлюрі.

Під тиском ДПУ Тютюнник погодився на вивезення з Польщі до УСРР його родини — дружини і двох доньок,

видав особистий архів. 20 серпня 1923 року написав листи Володимирові Затонському та Олександрові Шумському, що політична еміграція в країнах Західної Європи не здатна боротися за визволення українського народу, що він і його прибічники не допускають подальшої боротьби з радянською владою, вважаючи своїм обов'язком повернення в Україну, легалізацію й здобуття громадянства УСРР.

1924-го у Харкові в офіційному державному видавництві публікують підписаний колишнім генералом памфлет «З поляками проти Вкраїни», головна мета якого — дискредитація української політичної еміграції. А наступного року Тютюнник знявся у фільмі «ПКП» («Пісудський купив Петлюру»), де зіграв самого себе.

У спогадах він стверджував, що зробив усе можливе, щоб люди зрозуміли фальш фільму. «Треба бути занадто наївним, щоб не знати, що за мету ставили собі «совіти», коли ото взялися фільмувати з історії нашої боротьби проти Росії. Мета була суто політичною: оганьбити саму ідею боротьби за визволення України... «Совіти» ставили собі завданням оганьбити все, що в пам'яті українського народу повинно залишатися стимулом до дальнішої боротьби, — їм потрібно було зганьбити, втоптати в бруд саму ідею визвольної боротьби», — занотував він.

З мрією про Україну

Однак Тютюнник не змірився з долею і не змінив поглядів на природу радянської влади, яка для нього залишалася окупаційною. Він усвідомлював роль, відведену йому окупантами: «Завойовники завжди спираються на меншість проти більшості тубільного населення. Вони — росіяни — самі живуть у палацах і їдуть у м'яких вагонах. Вони посадили поруч себе євреїв і поляків і інших аби разом панувати над нами. Поміж себе вони пустили декого й з українців — це тих, що вже купили їх

ласошами, або гадають купити. Й коли я маю змогу їхати в м'якому, — це лише доказ, що я є об'єктом їхньої політики, що має на меті деморалізацію нації: мене хочуть перетворити в новітнього яничара».

Здогадувались і радянські органи про справжні погляди Юрка Тютюнника. І тому питання другого арешту було справою часу. 12 лютого 1929 року Юрка Тютюнника заарештували, звинувативши в «контрреволюційній діяльності». Він не збирався більше приховувати своїх поглядів. «Практична політика Радвлда сприяє розвитку української національної культури, але інтереси нації не обмежуються культурним розвитком. Виходячи з сучасного становища, треба сказати, що всяка інша форма влади матиме більше змоги дотримувати національний розвиток, ніж Радвлда... Незалежна Українська держава може бути тільки буржуазною. Бо радянська концепція усуває принцип незалежної державності», — йдеться в протоколі допиту Юрія Тютюнника.

Після кількох допитів у Харкові Тютюнника було перевезено для подальшого слідства до Москви — до Бутирської в'язниці. Але там уже жодних слідчих дій не проводилось. 3 грудня 1929 року Юрія Тютюнника було засуджено до розстрілу, але з припискою: «Вирок не виконувати до особливого розпорядження». До виконання вироку дійшло майже через рік — 20 жовтня 1930 року.

Про останній рік життя генерала Тютюнника можемо дізнатися з його листа доньці Олі, написаного 22 січня 1930-го: «В нашому стані найважливіше — то здобути і втримати рівновагу, не хвилюватися. Я таку рівновагу давно здобув і маю її, тому почуваю себе може й гірше, як на волі, але все ж не погано. Щодня вранці, як прокинуся від сну, зараз же встаю, намочую хустинку в не дуже холодній воді і обтираюся весь од голови до п'ят, а потім шойно, що все тіло червоніє, витираюся насухо простиралом і зараз же беруся на місці яких п'ятнадцять хвилин до гимнастики, щоб добре зогрітися. Потім маршрую з кута в кут на своїй невеликій кімнаті, аж поки не нарошую 4000 кроків. По обіді знову маршрую 4000 кроків, а після вечері як лягати в постіль, знову гимнастика. Тому сплю я цілком добре і здоров'ї почувуюся гаразд. Так день-у-день, і хоч як вони подібні один до одного, проте не сумую, не втрачаю рівноваги. Гірше почував себе в перші дні після арешту, а потім при звичаївся. Щоб я не скупав і не сумував, до мене прилітає мрія золота, рожева, блакитна, могутня. Кожна мрія потішає мене, несе в надхмарні простори, на волю, в тихі хати і бурхливі окіяни. Але про мрію напишу иншим разом».

З мрією у серці жив Юрій Тютюнник до останнього дня. Його мрії знайомі кожному — про щасливе сімейне життя у вільній країні. Саме мрія про незалежну Україну привела генерала до рук радянських спецслужб. Та ворог не зміг переконати Тютюнника перейти на свій бік. Генерал залишався вірним власним ідеалам та мріям до кінця. ■

Стаття підготовлена за матеріалами архівів та інтернет-ресурсів.

Олена ГУМЕНЮК

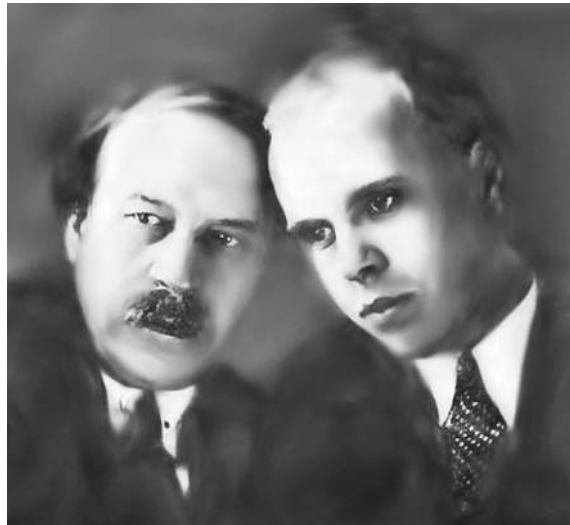
Співець розстріляної епохи

Світова література завжди іде навздогін історії. Україна не є винятком у цьому хронологічному марафоні. Упродовж 1917–1921 років, попри історичні катаклізми та мільйонні жертви, українці неодноразово обстоювали право на самоідентифікацію, виборювали самостійність. Саме ці буремні роки з калейдоскопічною зміною влади, атрибутів державності, комплексом політичних сюжетів і мотивів стали передумовою виникнення так званої доби «Розстріляного відродження». Вона вибухнула як культурний феномен світового рівня, виокремивши цілі фрагменти українського буття, свого часу неосмислені, невербалізовані і літературно непроговорені.

Ці етапи спалахували яскравими зірками на небосхилі української літератури 20-х років минулого століття, та не судилося їм світити довго — загасивши тоталітарний режим, розчавивши і перемоловши у своїх жорнах. Трагічно пішли у небуття Кость Буревій, Михайло Драй-Хмара, Микола Зеров, Майк Йогансен, Григорій Косинка, Агатангел Кримський, Валер'ян Підмогильний, Євген Плужник, Михайль Семенко, Дмитро Фальківський, Лесь Курбас, Гнат Хоткевич та ще десятки й сотні. Всі вони були викреслені з життя радянською владою, але нікого з них не перекреслив час. Вони могли збудувати зовсім іншу Україну, ніж та зросійщена і пригнічена, яку отримали ми після майже 80 років покори тоталітарній радянській владі.

Ім'я цього незнаного і невизнаного поета-генія Марка Вороного, чії вірші вирізняються глибоким змістом і досконалою формою, на жаль, довгий час було заграбовано цензурою від широкого загалу. Народився Марко Вороний 19 березня 1904 року в Чернігові в родині великого українського поета і письменника Миколи Вороного та Віри Вербицької-Антіох, дочки поета Миколи Вербицького, одного з авторів слів гімну «Ще не вмерла України...». Хрещеним батьком Марка став Михайло Коцюбинський. Сімейне щастя в родині тривало недовго. Вже через кілька днів після хрестин батьки розлучилися, і мати разом з Марком переїхала до своїх рідних, у велику родину Вербицьких. Тут панувала атмосфера гостинності, сімейного затишку, любові до поетичного слова. Їхній будинок часто відвідували літератори, влаштовували читання своїх творів. Маленький Марко з дитинства був закоханий у поезію, тонко відчував силу слова. В шість років бабуся навчила його читати за Шевченківським «Букварем». У семирічному віці він став гімназистом, вступивши до Чернігівської гімназії, в 14 років почав писати вірші. Коли країну охопила Лютнева революція, Марко разом із другом записалися добровольцями у Білу Гвардію. Але на військових навчаннях виявилося, що Вороному немає ще 16-ти років (у 1918 році, — *ред.*), тому його повернули додому. Він зупинився у свого дядька Григорія Вербиць-

кого у Катеринодарі, а до Чернігова повернувся лише 1920 року. Це вже було зовсім інше місто з іншими людьми. Замість рідного воно перетворилося на чуже й вороже. Поезія стала найбільшим поклонанням талановитого юнака. З 1923 року Марко Вороний починає

▲ Марко і Микола Вороні

друкувати свої вірші у газеті «Пролетарська правда» у Києві. Однак його першу збірку заборонили і творча спадщина поета виявилася розпорошеною у газетах, журналах, власних рукописах. З 1925 року поет друкувався під псевдонімом Микола Антіох, пізніше під власним ім'ям у часописах «Червоний шлях», «Глобус», «Життя і революція». Перекладав з німецької, французької, італійської мов. Рядки вірша «Отчизні», страшні і пророчі, спрямовані безпосередньо у наше сьогодення.

Моя отчизна! Знаю я, тобі

Судилась кризь війну в віках дорога.

Ти Бога бачила, такого Бога,

Що віти опустилися в журбі.

Так, од моєї земля наша горбата...

О, проклинаю всіх, хто єсть Батий!

На переможцях скрізь печать проклята.

Батько Марка, поет Микола Вороний, якому теж випала трагічна доля представників «Розстріляного відродження», окрім літератури, натхненно захоплювався театром. Був режисером у театрі «Руська бесіда», товаришував з Марком Кропивницьким, який запросив його до своєї трупи. У цей самий період він знайомиться з Іваном Франком, пізніше це знайомство переросло

у ширшу дружбу (Микола Вороний став хрещеним батьком Франкового сина). У буремний період революційної і післяреволюційної невизначеності Микола Вороний перебував на еміграції в Польщі — «їхав з неохотою, з мусу». У Варшаві працював старшим аташе з правами радника при уряді Української Народної Республіки. Там познайомився і заприятелював з польськими письменниками Юліаном Тувімом та Леопольдом Стаффом. Видав у Польщі збірку поезій «За Україну». Він прагнув вивести на кін історії українську душу в її відкритості, у її простоті, не простаїтві. Його вважають засновником українського літературного модернізму, оскільки він пропонував мистецькість у поезії і виведення української літератури з народницько-фольклорного формату.

1926 року, коли у Польщі до влади повернувся Юзеф Пілсудський, Микола Вороний, повіривши заявам українського радянського партійного діяча Миколи Скрипника про те, що зможе писати, прийняв пропозицію радянської влади і повернувся з Варшави спочатку до Львова. Пізніше переїхав до тодішньої столиці України Харкова. Займався педагогічною і театрознавчою діяльністю, викладав на кафедрі художнього читання Харківського музично-драматичного інституту. Батько запропонував Маркові переїхати до нього. А 1928 року Вороні переїхали до Києва. Їм дали простору квартиру на вулиці Малопідвальної, де у Марка була своя кімната. Микола Кіндратович працював у Всеукраїнському фотокіноуправлінні та «Укртеатркіновидаві». З допомогою батька Марко став студентом режисерського факультету Музично-драматичного інституту імені Миколи Лисенка, потім вступив ще й до Київського інституту народної освіти, багато писав і багато друкувався. Згодом влаштувався на кіностудію, де дублював фільми з російської на українську мову. Займався літературною діяльністю, друкувався в журналах. Коли країною покотилася чорна хвиля репресій, Марко, остерігаючись утисків радянської влади, почав писати і видавати здебільшого збірки віршів для дітей — «Будівники», «Коники», «Носоріг», «Ставок». Поетична збірка «Форвард» значною мірою вплинула на подальшу долю автора. Вірші молодого поета активно читали сучасники, а от офіційна критика не сприйняла збірку, назвавши Вороного «типово буржуазним поетом».

За фатальним збігом обставин органи НКВС (Народний комісаріат вну-

трішніх справ; рос. — Народный комиссариат внутренних дел — НКВД) прийшли за Марком Вороним 19 березня 1935 року, саме у день його народження. Можливо, Марко і не потрапив би у поле зору органів, якби не пішов активно захищати свого батька, над яким на той час теж нависли чорні хмари. Цілих 5 місяців Марко не знав, де батько і що з ним. НКВС, як і зазвичай, зшило білими нитками обвинувачення у причетності до терористичної організації. Разом із Марком заарештували й педагога Леоніда Міцкевича, який згодом написав: «Я твердо вирішив померти, але не підписувати жадливої брехні на себе та інших... Я на суді винним себе не визнаю. Решта визнали себе винними, але коли ставились питання конкретно, то нічого конкретно сказано не було... Мені зараз зрозумілий процес суду. Це була ставка на знищення української інтелігенції...».

Військовий трибунал Київського округу на закритому судовому засіданні 1-4.02.1936 року присудив Маркові Вороному 8 років виправно-трудових таборів за страшною адресою — Соловки. Марко писав матері щемливі листи, сповнені туги за Батьківщиною та рідними: «Рідненька моя, так би хотілось, щоб все це швидше проходило, та дні біжать швидко, а роки тягнуться довго. Подумаєш про майбутнє — і тривожно робиться — коли доведеться повернутись додому, всі давним-давно знімуться зі своїх міст і будеш усім чужий...». Писати додому дозволено було один раз на місяць. У своїх листах Марко благав маму, щоб вони помирилися з батьком і приїхали разом до нього на побачення. Просив вислати олівці та блокноти для віршів, підручники з англійської, французької та латини, сімейні фото. Останні листи вимушений був писати російською: «...Ты мне пишешь большие хорошие письма, и я не могу представить себе, как бы я здесь существовал без них, без твоего любимого сердца, без твоей заботливой памяти обо мне. Ведь мне остаётся только сестра у моря — ждать погоды. Мамуся! Я тебя очень люблю потому, что мама единственный человек в нашей жизни, а остальные для нас только люди». 9 жовтня 1937 року вишло рішення особливої трійки НКВС... Через рік розстріляли й батька.

Так викреслювали з життя поетів українського літературного відродження. У сумнозвісному урочищі Сандармох встановлено хрест із прізвищами всіх тих, кого не викреслив з пам'яті час. Наше завдання — не відкидати і не боятись того, що було, а ретельно і вдумливо вивчати уроки пам'яті, щоб більше ніколи і нікому не вдалося її розстріляти. ■

Юлія КАМІНСЬКА

Фото з Вікіпедії

Продовження з 7 сторінки

Багато людей питало, чи якісь подарунки будуть відправлені в українські дитячі будинки. Тоді я не знала, як організувати цю передачу в Україну.

У цьому році в мене є бажання зробити те саме, але вже для українських дітей. Я б хотіла почати з Запоріжжя, бо там є люди, яким я довіряю і знаю, що вони можуть мені в цьому допомагати.

Який план?

Ідея така: я хочу, щоб діти самі намаювали малюнок зі своїми очікуваннями, ми зберемо їх, а потім хтось на місці передасть ці подарунки. Я побачила, що в нас люди дуже добре згуртовують-

ся. Вони бажають допомагати іншим, і я впевнена, що все вдасться.

Ще одна перевага моєї роботи — це те, що я працюю з людьми (в основному це жінки). Всі клієнтки, які до мене приходили — вони знали про мою акцію — і жодна не прийшла з пустими руками. Кожна дівчина приходила з подарунком. І в нашій сфері це дуже класно спрацювало. До мене ще дзвонили салони краси і пропонували теж підключитися до акції. Вони теж у своїх закладах виставляли оголошення, що якщо є охочі, можуть принести мені подарунки для дітей.

Дуже цікава історія.

Я попросила друзів в один дитячий будинок відвезти подарунки (він — за

годину їзди від Познані). Вони це зробили. Діти дивилися на них з великою цікавістю. Друзі спочатку навіть не розуміли, що не так.

А потім їм пояснили вихователі, що діти перший раз чують акцент в рідній мові. Це дуже цікаво було, вони не розуміють, хто ці люди такі. Наче польською, а наче й ні. Вихованці дитбудинку вперше почули, що є люди з іншої країни, які розмовляють з акцентом.

А були ще смішні історії?

Так. Коли ми вперше купували цукерки, їх було дуже багато і вся стрічка на касі в магазині була ними забита. Жінка, що працювала за касою, сказала: «Видно, що українці їдуть додому».

А коли ми сказали, що це для дітей з дитбудинків, вона здивувалася і дуже нас хвалила.

Згадала ще, що якимось ми з друзями прийшли на пошту з трьома великими коробками. Я ще не встигла нічого сказати, як на мене вже накричали, що я неправильно оформила коробки, не туди приклеїла наліпку, в Україну зовсім інакше треба оформлювати. Хоча працівниця пошти навіть не запитала, куди ми плануємо посилати коробки. Але потім ми ж вписали, що вони мають бути відправлені в дитячі будинки. Коли ми віддали ці бланки, і вона прочитала, то була дуже здивована. ■

Олена ОЛЕФІР

Фото надані авторкою статті

Про нашу Маму

Згадка через 40 днів після смерті

Катерина Лялюк-Петрига (дівоче прізвище — Когут) народилася 24 квітня 1925 року в селі Радава Ярославського повіту в родині Михайла і Параскевії. В сім'ї Когутів було дев'ятеро дітей: чотири доньки і п'ять синів. Мама була п'ятою. Її батьки мали велику господарку: 15 моргів землі і багато худоби. Батько Михайло Когут знаходив ще час і для церкви, виконуючи обов'язки помічника дяка під час богослужінь.

Після закінчення народної школи в рідному селі на початку 1942 року Маму покликали на курс вихователок дитячого садка, а згодом — до двохлітньої педагогічної школи в Ярославі.

Під кінець січня 1942-го під впливом шкільних товаришок єдиною з рідного села Вона вступила до юнацтва Організації Українських Націоналістів. Цей крок проклав їй дорогу до пізнішої роботи в підпіллі. Влітку 1944 року Мама була покинута на тритижневий підпільний курс, що проводила «Ірина», яка прибула до Ярослава з Коломиїщини.

Після переходу німецько-більшовицького фронту Катерина Когут («Грізна») помагала «Ірині», організувати жіночу сітку ОУН на теренах II-ї Округи. Польська комуністична влада ще не існувала. Швидко почали формуватися одиниці УПА. Настав час «Упівської Республіки».

В 1944–1947 роках Мама була інструкторкою жіночого відділу ОУН, згодом медсестрою, зв'язковою і врешті стала кур'єром I-го та II-го округу ОУН-УПА.

Після закінчення війни підпілля мусило пристосувати свої дії до нових

СПОГАД

обставин. На початку березня 1947 року «Корнійчук» (командир нашого Батька — Богдана Петриги «Крука») послав Його в західну Польщу, а згодом і нашу Маму. Вони були вже нареченими.

Завданням нашої Мами було організувати пункт переправлення повстанців, які тікали до Німеччини. Вона почала працювати в санаторії в Лонд-ку-Здрою, який знаходився в декількох кілометрах від кордону з Чехословаччиною.

Після шлюбу та народження старшого сина Мирослава вони жили в Нижній Сілезії.

З папки польського Інституту національної пам'яті (IPN) Катерини Петриги: «Petryga Bogdan i Katarzyna. Obydwoje do 1947 r. byli powiązani z OUN-UPA, a w latach pięćdziesiątych ich mieszkanie było wykorzystywane jako melina dla kuriera ośrodka wywiadowczego OUN w Monachium Michała Cypery. Z meliny tej korzystał również „Don” (Zbigniew Kamiński). W kwietniu 1954 r. Petryga Bogdan był aresztowany w grupie nacjonalistów przy likwidacji agentów siatki „Dona” (sprawa Zenona Łapińskiego)».

На момент арешту Батька мені (Мирослави Петризі — прим. ред.) було чотири роки, але я добре пам'ятаю Матір, яка плакала, та УБ-івця, який наказав підготувати Батькові теплий светр, зимові штани та теплі шкарпетки.

Ми не знали, куди вони взяли Батька. З Мамою ми об'їздили всі місцеві арешти та в'язниці, щоб дізнатись про його долю. Один зі слідчих, який займався цією справою, коротко відповів «чого ж ти плачеш, к...о, якби він був невинний, то би не сидів. Але він живий». Батька звільнили з в'язниці на рік пізніше.

Нарешті розпочався період такої-сякої стабілізації та щасливого сімейного життя. У 1956 році народився другий син Ярослав. Почала діяти світлиця Українського суспільно-культурного товариства (УСКТ), де зустрічались усі вроцлавські українці. Починалися богослужіння у церкві, Маланки, створювалися танцювальні колективи, хор, театр, відбувалися Шевченківські відзначення. Українці знову були разом.

Щороку ми відпочивали в околицях Пасленка, де проживала більшість нашої родини, переселеної після горезвісної акції «Вісла». Мама допомагала моему Батькові вести краєвецьку майстерню. Наше щасливе життя закінчилося раптовою смертю нашого Батька в 1971 році. Ми пережили трагедію завдяки допомозі рідних та близьких. Давні друзі Мами, які були в США, допомогли їй виїхати з Польщі, знайти роботу і зорганізувати фіктивний шлюб, щоб Мати мала дозвіл на постійне проживання. Той шлюб з колишнім воїном УПА (Іван Лялюк «Камінний») швидко виявив-

ся справжнім, дуже вдалим зв'язком. Вони мирно і щасливо прожили разом 27 років.

Тим часом сини одружилися. Мама нарешті дочекалася своїх жаданих онуків — Леся та Миколу. Сини стали членами «Журавлів», що було її мрією та гордістю. Після виїзду до США Мама була активною діячкою української громади — секретарем Головного Управління Організації Колишніх Вояків УПА США і Канади та членом Видавничого Комітету «Літопису УПА». Настав день 24 серпня 1991 року — проголошення незалежності України. Ще не вмерла Україна! Для нашої Матері це, мабуть, був найщасливіший день у її житті. Незалежності України вона присвятила свою молодість.

Після смерті чоловіка Івана, вона переїхала до Торонто, де жив її молодший син Ярослав зі своєю дружиною, сестра та брат із сім'ями, а також багато односельчан. Останні два роки свого життя Мама потребувала вже цілодобового догляду і проводила їх в українському Пансіоні ім. Івана Франка в Торонто. Там весь час вона мала також постійну опіку та допомогу від сина та невістки, відвідували її численні друзі та найближча родина. Під час пандемії, коли відвідування було припинено, ми зустрічалися через скайп, розмовляючи, згадуючи, жартуючи та співаючи разом її улюблені пісні.

Катерина Лялюк-Петрига закінчила своє довге і працьовите життя уві сні... у віці 96 років.

До останніх моментів свого життя вона зберігала теплоту і життєрадісність. Вона просто сіяла доброю енергією. Найкраще це висловили співробітники Пансіону ім. Івана Франка.

«Це була для нас честь — піклуватися про пані Катерину. Вона була неймовірно доброю і розумною жінкою. Завжди усміхнена. Завдяки вашим дзвінкам у скайп у понеділок після обіду наш третій поверх був наповнений вашими мелодійними голосами. Ми із задоволенням співали разом з вами. Нехай її пам'ять буде вічною».

Похоронні церемонії відбулися в церквах Торонто, Варшави та Ельблонга. За відправлення похоронних торжеств — велика подяка найпреподобнішим Отцям: Іванові Палісі та Богданові Свистуну у Торонто, Петрові Кушці та Дмитрію Оршуляку у Варшаві та Андрієві Сороці в Ельблонзі.

З благословенної пам'яті Катериною попрощалися: сини Мирослав та Ярослав зі своїми дружинами Лесею та Терезою, онуки Микола та Леся, брат Владислав з дружиною Стефанією, швагер Андрій і родина з Торонто, Варшави, Мілянівка, Ельблонга, Пасленка та численні друзі.

Вона буде в нашої пам'яті назавжди.

Сини з дружинами та дітьми

ЗВЕРНЕННЯ

7 років російської військової агресії на сході України: це необхідно зупинити!

Сім років тому Росія вторглася у східну Україну і з тих пір безжально та відкрито знищувала з повною зневагою як людей, так і майно.

Статистика жахлива, і з часом вона лише погіршується.

Внаслідок триваючої воєнної агресії Росії проти України з 2014 року на Донбасі було вбито понад 13 000 осіб та понад 33 000 поранено (включаючи цивільних та військових), а в даний час в Україні перебуває понад 1,5 мільйона внутрішньо переміщених осіб.

Загалом реакція західних демократій підтримує територіальну цілісність України та засуджує відверті та систематичні порушення Росією своїх міжнародних зобов'язань, включаючи кілька узгоджених договорів про припинення вогню.

Зараз Росія знову відкрито нарощує свою військову присутність поблизу українського кордону та посилює свої військові провокації та залякування супроти України.

Міжнародне співтовариство висловило серйозне занепокоєння — це правильно.

На жаль, західні лідери досі не до кінця зрозуміли, як діє нинішній російський цар, і побоюються, що належна жорстка реакція на його небезпечні провокації може перерости у повномасштабну військову конфронтацію із Заходом; тоді коли Путін інтерпретує такі вагання та коливання зі сторони Заходу як ознаки слабкості, що лише живлять його ненаситний імперіалістичний апетит.

Ось чому західні лідери повинні реагувати на нинішні провокації Путіна у проактивний, об'єднаний і рішучий спосіб, що демонструє однозначну прихильність до незалежності України та її права на самовизначення, що впливає з явного неприйняття українським народом сфери впливу Росії на Україну, а також щодо регіонального миру та стабільності. Вони повинні діяти щодо Росії з позиції сили, оскільки це єдина мова, яку розуміє Путін.

Поки західні лідери не нададуть Україні певного шляху до членства в НАТО, запропонувавши їй План дій щодо членства в НАТО, Росія не буде дійсно розуміти, яка позиція НАТО з цього питання. Будь-яка неясність НАТО з цього стратегічного питання підсилить політику Росії щодо регіональної дестабілізації, в тому числі в Україні, на подальшу шкоду Заходу.

Західні лідери також повинні встановити свої умови та часові рамки для забезпечення реального виведення російських військових з України, давши зрозуміти Росії, що вона ризикує бути відключеною від міжнародної платіжної платформи SWIFT, якщо вона не виконуватиме такі умови та часові рамки.

Через 7 років російської агресії вже час Заходу надіслати Кремлю однозначне повідомлення про те, що повага територіальної цілісності незалежних держав, включаючи Україну, є обов'язковою і не підлягає обговоренню.

15 квітня 2021 року

Евген Чолій,
президент Громадської організації
«Україна-2050»,
президент Світового Конгресу Українців (2008-2018 рр.)
www.ukraine-2050.org

Близькі нашої Мами, які прийшли з нею попрощатися в Торонто

Щиро вітаємо
д-ра Ярослава Грицьковяна
зі значною подією –
90-річним ювілеєм! **90-ліття**

Бажаємо, щоб теплі спогади наповнювали серце
зворушливими почуттями та любов'ю.
Бажаємо міцного здоров'я, добра, радості, любові,
щастя. Щоб прожили ще не один десяток років.
Будьте щасливі!
Вдячні за ваше життя, мудрість та любов –
родина та друзі

Високопреподобний отче Григорію!

Прийміть найсвітліші і найщиріші привітання
з нагоди ювілею 30-річчя священства!

Зичимо Вам Божого благословення, міцного здоров'я,
сили і наснаги у нелегкій праці, духа віри, мудрості
душі і тіла, впевненості в Божій правді!
Дай Вам Боже ще багато літ працювати в Божому ви-
нограднику і допомагати людям віднайти дорогу до
Бога!
Нехай Всемиловичий Господь щедро винагородить
Вас за невтомну працю своїми дарами, даючи Вам сил
і натхнення для подальших звершень!
Нехай береже Вас Господь на многії і благії літа!

З молитовною любов'ю у Христі,
парафіяни церкви свв. Володимира і Ольги
у Видмінах

30-ліття

**Греко-католицька спільнота в Ельблонзі будує нову
святиню. З цією метою проводимо різні заходи,
щоб зібрати кошти.**

Від імені спільноти греко-католицької парафії
Народження Св. Івана Хрестителя в Ельблонзі парох о. митрат
Андрій Сорока просить про вплати:

**Parafia Greckokatolicka w Elblągu, ul. Poznańska 2a
Bank PeKaO S.A. I oddział w Elblągu
nr konta: 87 1240 1226 1111 0000 1404 5318**

Відійшли...

**Штефанові Дзямбі
На прощання**

Штефане,
Зазвучав Ждинський дзвін сковитно.
Тоти, котрих любуємо, не гмерают,
бо любов є нестерельна.
Для цілого світа можеш бити никим,
але для нас бив єс цілим світом.

Штефане,
відходиш дорогами весни,
Ждиняне юж ярують.
У свойому життю
мав єс хвилі щасливі й веселі,
але мав єс травматичні, гіркі й силзаві,
потяг Акції Вісла,
перез ЦОП Явожно
видиганяв тя на захід.
Повернув єси
до коханої Ждини.

Штефане,
ідеш гин сповнений,
ід, старостуй небесним Ватром.
Там Ждиняне юж Тя визерают
на Небеснім Ягняцим
сядь зо Ждинянами
і позирайте за нами.
Бог є стеруючим,
потрібних заберат.
А нам здас ся ждати,
коли і ми будеме могли
з Вами ся спіткати.

До позарани,
Штефане,
До побачення.
Вічная Тобі пам'ять.

Олександр Маслей

Fundacja «ProMusicaViva»

понад 20 років буде польсько-українські музичні
мости. Перерахуйте 1% **KRS: 0000045491**
www.pmv.org.pl

ЗВЕРНЕННЯ

**Українське історичне товариство у Польщі
за підтримки Об'єднання українців у Польщі
приступає до реалізації проєкту
«Живі у нашій пам'яті — віртуальний
український некрополь у Польщі».**

Таким чином ми хочемо віддати честь і шану ти-
сячам українців, які працювали на благо своєї нації.
Могили тих дочок і синів українського народу часто
призабуті, зруйновані, залишені без піклування, за-
ростають кущами і травою. Тільки невелика частина
з них упорядкована і описана. Тому ми, як спадкоєм-
ці діяльності тих славетних людей, маємо обов'язок
вшанувати їх та місця їхнього вічного спочинку.

Метою проєкту є створення загальнодоступної
інформаційної онлайн-платформи у польсько- та
україномовному варіантах про місця поховань на
території сучасної Польщі постатей, важливих для
української національної пам'яті. Проєкт передбачає
зібрання наявних даних про кілька тисяч місць по-
ховань (воїнів, політиків, інтелігенції, духовенства,
людей культури, суспільних діячів тощо від давнини
до останніх років), виконання фотографічної доку-
ментації та виготовлення біографічної довідки про
цих осіб. Реалізація цього проєкту допоможе зна-
йти місце поховання даної особи та отримати про неї
основну інформацію. Таким чином ми повернемо у
сучасну свідомість значну кількість людей, які ма-
ють свій незаперечний внесок в українську історію
та культуру. Водночас плануємо документування
місць поховань видатних українців з Лемківщини,
Бойківщини, Перемишльщини, Надсяння, Ярос-
лавщини, Любачівщини, Холмщини, Підляшшя та
інших регіонів, де опинилися українці після акції
«Вісла».

Звертаємося до Вас, людей доброї волі, із закли-
ком підтримати фінансово наш задум, який стане
нашим спільним проєктом.

Фінансові пожертви слід висилати на банківський
рахунок: Ukraińskie Towarzystwo Historyczne w Polsce
з допискою «Na działalność statutową – żywi w naszej
pamięci».

Nr konta: 36 1440 1387 0000 0000 1310 6525
Для закордону: BIC (SWIFT): BPKOPLPW
IBAN: PL 36 1440 1387 0000 0000 1310 6525
Bank name: PKO Bank Polski SA
Bank address:
PKO Bank Polski S.A., 02-515 Warszawa, ul. Puławska 15
Збережимо пам'ять про місця поховань наших сла-
вних предків!

*проф. Роман Дрозд — голова Українського іс-
торичного товариства у Польщі, д-р габ. Роман
Висоцький, Ярослав Вуйцик, проф. Ігор Галагіда,
д-р габ. Богдан Гальчак, проф. Ростислав Жере-
лик, д-р Олександр Колянчук, д-р Григорій Куп-
ріянович, Олександр Маслей, проф. Марко Мель-
ник, д-р Лука Рейт, Юрій Рейт, Мирослав Скір-
ка, Олександр Стець, Петро Тима*

**Управа Кошалінського відділу
Об'єднання українців у Польщі
Дирекція Загальноосвітнього ліцею у Білому Борі
ім. Т. Шевченка
Управа фонду ДЕКА, яка веде
Початкову школу ім. Т. Шевченка в Білому Борі,
запрошують на
II УКРАЇНСЬКИЙ ДИТЯЧИЙ ТАБІР,
який відбудеться 3—10 липня 2021 року (8 днів)
в Білому Борі.**

Організатори забезпечують:

- нічліги та харчування (сніданки, обіди, вечері)
- опіку інструкторів
- добрі умови
- екскурсії: по-їздки до озера і моря
- спортивні змагання
- на-вчання українських пісень
- інші розваги.

Приймаємо зголошення дітей від III до VIII класу
початкової школи.

Кількість місць обмежена.

Контакт і зголошення — домівка ОУП в Кошаліні:
тел. 94 342 64 70 або 503 005 378,
електронна адреса: zup_koszalin@wp.pl
romanbd@poczta.onet.pl

Запрошуємо!

*Роман Білас,
голова відділу ОУП в Кошаліні.*

1% на перемиську «шашкевичівку»

Шановні батьки, вчителі і друзі Комплексу загаль-
ноосвітніх шкіл №2 в Перемислі —
школи з українською мовою навчання!
Заохочуємо Вас перерахувати 1% прибуткового
податку за 2020 рік на нашу школу,
вписуючи у податкову декларацію:
ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH
Nr 2 – 99890 KRS 0000207472
Розраховуємо на Ваше добре серце.
Гарантуємо, що всі гроші будуть повністю
призначені на потреби дітей і школи.
ДЯКУЄМО ЗА ВАШУ ПІДТРИМКУ!

1% на українську школу в Бартошицях

Звертаємося з проханням до людей доброї волі
перерахувати 1% прибуткового податку за 2020 рік.
Ваша допомога необхідна для реалізації
навчально-виховних завдань української школи
в Бартошицях.
Stowarzyszenie «Kałyńa» KRS: 0000208516
Ми вдячні ВАМ за дотеперішню підтримку

Управа відділу Об'єднання українців у Кошаліні
Stowarzyszenie KIWANIS International Klub Koszalin
Дирекція комплексу українськомовних шкіл
у Білому Борі
Управа Фонду ДЕКА
заохочують людей доброї волі переказати
**1% прибуткового податку на підтримку
КОМПЛЕКСУ УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ШКІЛ
У БІЛОМУ БОРІ**

ТА ПУНКТИВ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
вписуючи у податкову декларацію PIT за 2020 рік.
Банківські дані:
Stowarzyszenie KIWANIS International Klub Koszalin,
ul. Zwycięstwa 32, 75-037 Koszalin
Konto: Bank Millennium S.A.
nr 34 1160 2202 0000 0000 3295 8076
KRS: 0000138192 NIP 669 23 40 671
z dopiskiem: «pomoc na rzecz dzieci ze szkoły w Białym
Borze i punktów nauczania».
Ми виділимо кошти на наукові та соціальні
стипендії для дітей, а також на підтримку
навчальних пунктів.

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko,
Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora
naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuchenko, redaktorzy – Igor Szerba
(Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-
Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga
Michaluk, prenumerata, reklama – Lesia Korostatewycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Igor Isajew (Warszawa), Stefan
Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła
Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena
Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Aleksandra Iwaniuk
(Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk
(Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański
(Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),
22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego),
E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,

Internet: http://ukraincy.org.pl, http://www.oup.ukraina.com.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. **Nakład** 2500 egz.

Pismo dofinansowane ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo
ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami
tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u,
w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie
www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl

lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00
lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.